



Kodėl? modulis

Modulio metmenys

Koordinatorius

Manuel Célio Conceição

Neuza Costa, Pedro de Sousa

(Algarve universitetas, Faro)

Bendra autoriai

Nemira Mačianskienė

Lina Abraitienė, Vilma Bijeikienė, Vaida Misevičiūtė, Daiva Pundziuvienė

(Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas)

Anna Murkowska

Joanna Fituła, Jacek Romaniuk, Marta Wojakowska

(Varšuvos universitetas, Varšuva)

Kris Peeters

(Antverpeno universitetas, Antverpenas)





Turinys

IVADAS	3
1 SKYRIUS	4
BŪTINYBĖ AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE NEDELSIANT TAIKYTI DAUGIAKALBJ METODA	4
DAUGIAKALBIS POŽIŪRIS, EUROPOS VERTYBĖS IR EUROPOS POLITIKA	5
DAUGIAKALBYSTĖS PRINCIPAI, POVEIKIS VISUOMENEI IR JOS ĮSITRAUKIMAS	6
DAUGIAKALBIAI METODAI IR BESIMOKANČIŲJŲ ĮSITRAUKIMAS: ĮTRAUKTIS IR MOTYVACIJA	8
DAUGIAKALBIAI METODAI IR INTERNACIONALIZACIJA: ĮTRAUKTIS IR MOBILUMAS	10
DAUGIAKALBIS POŽIŪRIS IR MOKYMASIS VISĄ GYVENIMĄ	12
2 SKYRIUS	14
DAUGIAKALBIO MOKYMOŠI PRIVALUMAI	14
DAUGIAKALBYSTĖ IR JOS SOCIALINĖ BEI EKONOMINĖ NAUDA	15
DAUGIAKALBYSTĖ IR JOS TEIGIAMAS POVEIKIS SVEIKATAI	17
DAUGIAKALBYSTĖ IR JOS DIDAKTINĖ NAUDA: PAŽINIMAS, MOTYVACIJA, SAVIJAUTA IR SAVIGARBA, MOKYMOŠI EFEKTYVUMAS	18
DAUGIAKALBYSTĖ IR ŽINIŲ SKLAIDA	19
3 SKYRIUS	21
DAUGIAKALBIO MOKYMO IŠŠŪKIAI	21
VIENOS KALBOS SAMPRATA IR ĮSITIKINIMAI	22
PASIPRIEŠINIMAS POKYČIAMS IR VIENAKALBIŲ METODŲ STABILUMAS	23
ASMENINIAI IŠŠŪKIAI: ŽINIOS, ĮGŪDŽIAI, NUOSTATOS, IR VERTYBĖS	26
4 SKYRIUS	29
NUOSTATOS IR VERTYBĖS	29
ATVIRAS, ĮTRAUKUS, TARPKULTŪRINIS MOKYMAS	30
EKOLOGINIS POŽIŪRIS Į KALBŲ MOKYMĄ, KALBAI JAUTRUS MOKYMAS	31
KOMANDINIS MOKYMAS: MOKYTOJAI IR BESIMOKANTIEJI KAIP PARTNERIAI	33
DAUGIAKALBYSTĖ KAIP PRIDĖTINĖ VERTĖ MOKYMOŠI, MOKSLINIAMS TYRIMAMS IR BENDRAVIMUI SU VISUOMENE	35
IŠVADA: DAUGIAKALBIS POŽIŪRIS Į AUKŠTĄJĮ MOKSLĄ: LABAI REIKALINGAS PARADIGMOS POKYTIS, KURIAM BŪTINAS KOMPETENCIJŲ STIPRINIMAS	36





ĮVADAS

Daugiakalbystė aukštajame moksle atsirado kaip iššūkis, kuriuo siekiama spręsti neatidėliotiną poreikį, atsiradusį dėl savotiško „push-me-pull-you¹“ stumtelėjimo) tarp daugiakalbės globalizuoto pasaulio realybės ir lingua franca primetimo bei įsitvirtinimo. Daugiakalbystė, suvokiama kaip *savoir-être*, reiškia gebėjimą veiksmingai bendrauti įvairiomis kalbomis ir jų atmainomis kultūriniuose ir moksliniuose kontekstuose. Daugiakalbės nuostatos turi didelę reikšmę besimokančiųjų etiniam, pažintiniam ir profesiniam tobulėjimui, pedagoginei praktikai ir visai visuomenei. Tolesniuose puslapiuose pateikiamos priežastys, kodėl reikalingi daugiakalbiai požiūriai, ir pabrėžti šios paradigmos kaitos aktualumą aukštajame moksle.



1 Push-me-pull-you (Pushmi-Pullyu) – gyvūnas, turintis dvi galvas, po vieną priešinguose kūno galuose Hugh John Lofting „Daktaras Dolitlis“ (1920).



1 skyrius

Būtinybė aukštosiose mokyklose nedelsiant taikyti daugiakalbį metodą





Daugiakalbis požiūris, Europos vertybės ir Europos politika

(K. Peeters)

Kalbų ir kultūrų įvairovės pripažinimas aukštojo mokslo įstaigose ir apskritai Europos visuomenėje yra glaudžiai susijęs su pagrindinėmis Europos Sąjungos vertybėmis. Šios vertybės apibendrintai išdėstytos Europos Sąjungos šūkyje „Suvienyti įvairovėje“ ir įtvirtintos Lisabonos sutartyje bei ES pagrindinių teisių chartijoje. Nuo pat to laiko, kai buvo pradėta kurti tai, kas vėliau tapo ES, Europos politika buvo siekiama skatinti taiką, žmogaus orumą ir žmogaus teises, gerovę, socialinę įtrauktį, demokratinį dalyvavimą ir socialinį teisingumą. Daugiakalbystė, apimanti 24 oficialias ES kalbas, taip pat ES esančias mažumų ir migrantų kalbas, buvo pripažinta pagrindine priemone šiems tikslams pasiekti. Kalbų įvairovė yra vienas iš pagrindinių Europos Sąjungos principų, įtvirtintų jau pirmajame Europos ekonominės bendrijos reglamente (1958 m. spalio mėn. Reglamentas Nr. 1).

Europos politika, ypač Europos kalbų politika, siekiama vertinti kalbų ir kultūrų įvairovę ir įtrauktį. Jau keletą dešimtmečių Europos Taryba savos kalbos vartojimą laiko pagrindine demokratine teise, padedančia įgyvendinti tokias žmogaus teises kaip nediskriminavimas, teisė kreiptis į teismą, saviraiškos laisvė ir teisė dalyvauti viešajame gyvenime ir naudotis viešosiomis paslaugomis (Skutnabb-Kangas 2005). Pastaraisiais metais naujuose politiniuose dokumentuose pabrėžiama, kad reikia visapusiškų, įtraukiančių švietimo metodų ir medžiagos, atsižvelgiant į Barselonos tikslą, pagal kurį ES skatina visus savo piliečius mokėti ne tik gimtąją, bet bent kitas dvi kalbas. Po *Daugiakalbio ir tarpkultūrinio ugdymo programų rengimo ir įgyvendinimo vadovo* (Beacco ir kt., 2016) išleidimo pasirodė BEKM Lydimasis dokumentas (Europos Taryba, 2020) su atnaujintu ir išplėstu 2001 m. BEKM leidimu, į kurį įtraukti daugiakalbės ir daugiakultūrės kompetencijos deskriptoriai (p. 123 ir toliau) ir mediacija šalia visų kitų. Dabar daugiakalbė kompetencija yra „Europos švietimo vizijos pagrindu“ (ES Taryba, 2019). ES pripažįsta, kad daugiakalbystė yra pagrindinė mokymosi visą gyvenimą kompetencija (ES Taryba, 2018). Ji taip pat pripažįsta, kad daugiakalbystė turi daug privalumų: ji didina tarptautinį judumą ir palengvina asmens prisitaikymą prie vis labiau tarptautinės vidaus rinkos; ji stiprina Europos tapatybę; ji padeda geriau suprasti kitas kultūras ir taip prisideda prie aktyvaus pilietiškumo, socialinės sanglaudos, demokratinio dalyvavimo ir asmeninio pasitenkinimo ugdymo. Be to, sukūrus Europos universitetų sąjungas, atsirado daugiakalbės ir daugiakultūrės mokymosi erdvės, kuriose šiuo metu įgyvendinama daugiakalbė kalbų politika.

Literatūra

European Union. (n.d.). Principles and values. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_en

Beacco, J.-C., et al. (2016). *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

www.coe.int/en/web/language-policy/guide-for-the-development-and-implementation-of-curricula-for-plurilingual-and-intercultural-education

Charter of Fundamental Rights of the European Union. (2012). https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj



Funded by the
European Union



- Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>
- Council of the European Union (2018). *Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning*. education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/key-competences.
- Council Recommendation of 22 May 2019 on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages. *European Journal of Language Policy*, 11(1), 129–137. Also available at eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2019.189.01.0015.01. ENG.
- Grin, F. (Ed.). (2018). *The MIME Vademecum: Mobility and inclusion in multilingual Europe*. <https://www.mime-project.org/vademecum/>.
- Lisbon Treaty. (n.d.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016ME/TXT&from=EN>
- Peeters, K. (forthcoming). Plurilingual integrated approaches at university: contexts, challenges, and opportunities. In *Proceedings of the 12th International Congress of the Italian Association of University Language Centres*. Milano: Università Cattolica del Sacro Cuore.
- Skutnabb-Kangas, T. (2005). Language policy and linguistic human rights. In: T. Ricento (Ed.), *An introduction to language policy: Theory and method*, pp. 273–292. London: John Wiley and Sons.
- Zanola, M. T. (2020). *Il plurilinguismo, un'opportunità e una sfida educativa*. *Annali della Fondazione Tovini*, pp. 84–96. Roma: Studium.

Daugiakalbystės principai, poveikis visuomenei ir jos įsitraukimas

(K. Peeters)

Viena iš svarbiausių Europos aukštojo mokslo institucijų misijų, be mokymo ir mokslinių tyrimų, yra tarnauti visuomenei. Universitetai finansuojami valstybės lėšomis, todėl jų pilietinė misija – prisidėti prie juos finansuojančios visuomenės, įskaitant ekonomiką, kultūrą, socialinius klausimus ir teisingumą. Pasak UNESCO, pilietinė aukštojo mokslo misija apima ir pagalbą pažeidžiamoms grupėms, lanksčių mokymosi būdų užtikrinimą, atviro mokslo požiūrio skatinimą ir mokymosi galimybių suteikimą naujai piliečių kartai vis labiau daugiakultūre visuomenėse.

Visi šie su universitetų pilietiniu įsitraukimu susiję aspektai prieštarauja vienakalbei anglų kalbai, kuri yra įsišaknijusi mokslo žinių kūrimo ir sklaidos, o kai kuriose šalyse – labiau nei kitose – ir aukštojo mokslo mokymo, ypač magistrantūros, srityje. Mokslinių tyrimų vertinimas, ypač jų poveikio vertinimas, paprastai remiasi bibliografiniais rodikliais, t. y. indeksavimu, poveikio koeficientais ir citavimais, užregistruotais didelėse mokslinių tyrimų duomenų bazėse, pavyzdžiui, Web of Science arba Scopus. Šie rodikliai sudaro pasaulinių universitetų reitingų pagrindą, tačiau yra struktūriškai neobjektyvūs ne anglų kalba atliekamų mokslinių tyrimų atžvilgiu. Daugiau kaip 90 % visų Scopus ir Web of Science indeksuojamų publikacijų yra anglų kalba (Vera-Baceta ir kt., 2019), o iš 51 000 humanitarinių ir socialinių mokslų tyrėjų, kuriuos nagrinėjo Kulzycki ir kt. (2020), mažiau nei 60 % publikacijų paskelbė anglų kalba ir tik 30 % – tik anglų kalba. Mokslinių tyrimų internacionalizavimas tik anglų kalba anaipol nėra nekaltas: tai hegemoninė kalbos praktika, dėl



Funded by the
European Union



kurios mokslininkai teikia pirmenybę mokslinių tyrimų temoms, kurias galima skelbti anglų kalba ir kurios yra orientuotos į tarptautinį, o ne nacionalinį, regioninį ar vietinį lygmenį. Todėl dabartiniai bibliometriniai standartai trukdo universitetų pilietinei misijai.

Pastaraisiais metais, supratęs, kad mokslas turi vietinio poveikio, jei ignoruojamos nacionalinės ir regioninės kalbos, imta vertinti ir vertinti mokslinių tyrimų rezultatus ne tik citavimo rodikliais. 2015 m. Hicks ir kt. paragino rengti aukštos kokybės publikacijas ne anglų kalba, kad būtų apsaugoti ir skatinami regioniniu ir nacionaliniu lygmeniu vykdomi moksliniai tyrimai. 2018 m. Sivertsen pasisakė už vadinamąją „subalansuotą daugiakalbystę“ moksle, atsižvelgiant į „visus komunikacijos tikslus skirtingose mokslinių tyrimų srityse ir visas kalbas, reikalingas šiems tikslams įgyvendinti“, įskaitant mokslinę komunikaciją vietinėmis kalbomis, reikalingomis bendravimui su suinteresuotosiomis šalimis ir visuomene. Galiausiai 2019 m. Helsinkio iniciatyvoje dėl daugiakalbystės mokslinėje komunikacijoje (helsinki-initiative.org) politikos formuotojai, universitetai ir mokslinių tyrimų finansuotojai buvo paraginti remti mokslinių tyrimų rezultatų sklaidą visuomenės labui, saugoti nacionalinę infrastruktūrą, skirtą skelbti vietinės reikšmės mokslinius tyrimus, ir skatinti kalbų įvairovę vertinant ir finansuojant mokslinius tyrimus. Visuomenės poveikis ir dalyvavimas nacionalinėse visuomenėse neįmanomas be žinių kūrimo ir sklaidos nacionalinėmis ir regioninėmis kalbomis (Conceição ir Zanola 2020). Daugiakalbės ir daugiakultūrės mokymo ir mokymosi erdvės (IntlUni, 2015) yra tai, kas leidžia aukštosios mokykloms maksimaliai išnaudoti daugiakalbystės naudą žinių perdavimui ir kūrimui, internacionalizacijai, įvairovei ir įtraukčiai, o ne pakliūti į vienos ir, atrodytų, neproblemiškos lingua academica spąstus.

Literatūra

- Conceição, M. C. & Zanola, M.T. (2020). *Terminologia e mediação linguística: métodos, práticas e atividades*. Faro: Universidade do Algarve Editora.
- Hicks, D., Wouters, P., Waltman, L., de Rijcke, S., & Rafols, I. (2015). Bibliometrics: The Leiden Manifesto for research metrics. *Nature*, 520, (7548), 429–431.
- IntlUni. (2015). *The challenges of the multilingual and multicultural learning space in the International University*. Erasmus Academic Network, 2012-2015, www.intluni.eu.
- Kulczycki, E. et al. (2020). Multilingual publishing in the social sciences and humanities: A seven-country European study. *The Journal of the Association for Information Science and Technology*, 71, 1371–1385. <https://doi.org/10.1002/asi.24336>
- Papadimitriou, A. (2020). Beyond rhetoric: Reinventing the public mission of higher education. *Tertiary Education and Management*, 26, 1–4. <https://doi.org/10.1007/s11233-019-09046-9>
- Vera-Baceta, M.-A., Thelwall, M. & Kousha, K. (2019). Web of Science and Scopus language coverage. *Scientometrics*, 121(3), 1803–13.
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (n.d.). *The role of higher education institutions in lifelong learning*. <https://www.uil.unesco.org/en/role-higher-education-institutions-lifelong-learning>
- Council of Europe. (n.d.). *Democratic mission of higher education*. <https://www.coe.int/en/web/higher-education-and-research/democraticmission-of-higher-education>





Daugiakalbiai metodai ir besimokančiųjų įsitraukimas: įtrauktis ir motyvacija

(K. Peeters)

Kaip ir pradinio ir vidurinio ugdymo mokytojai, dėstytojai aukštajame moksle (trečiosios pakopos) skatinami kurti įtraukią ir motyvuojančią mokymosi aplinką skatinant besimokančiųjų įsitraukimą ir pasiekimus. Priimdami įvairovę ir puoselėdami besimokančiųjų motyvaciją, aukštųjų mokyklų dėstytojai gali aktyviai orientuotis į besimokančiųjų įsitraukimo metodus, padidinančių besimokančiųjų įsitraukimą, kūrimą (pavyzdžiui, Barkley ir Major, 2020, 2022; Harrington, 2021; Harrington ir kt., 2021). Tokiu būdu dėstytojai gali sukurti teigiamą ir naudingą mokymosi patirtį skirtingiems studentams. Puoselėjant tiek įtrauktis, tiek motyvacijos ugdymą, sukuriama itin galinga sinergija, kuri gali padidinti studentų įsitraukimą ir pasiekimus aukštojoje mokykloje. Be to, tai gali būti naudinga besimokantiems už švietimo įstaigų ribų.

Pripažįstama, kad daugiakalbis ugdymas turi keletą privalumų, kurie gerina įtrauktį į švietimo sistemą. Šią naudą patvirtina moksliniai tyrimai (Piccardo, Germain-Rutherford & Lawrence, 2022; Galante, 2022), kurie rodo, kad daugiakalbis ugdymas gali būti naudingas besimokantiems, pedagogams ir visai visuomenei. Šie privalumai yra:

1. Kalbinių ir kultūrinių kliūčių šalinimas: Daugiakalbis ugdymas vertina ir skatina kelių kalbų vartojimą, šalindamas kalbines ir kultūrinės kliūtis, kurios gali trukdyti besimokantiems dalyvauti ir įsitraukti į mokymo procesą. Pavyzdžiui, García ir Wei (2014) teigia, kad daugiakalbis ugdymas gali padėti nutiesti tiltus tarp besimokančiųjų iš skirtingų kalbinių aplinkų, taip skatinant įtrauktį. Be to, Cummins (2000) pažymi, kad kai besimokančiųjų pirmosios kalbos (L1) yra vertinamos ir vartojamos klasėje, tai gali padidinti jų savivertę ir skatinti jų bendruomeniškumo jausmą.
2. Socialinės sanglaudos stiprinimas: Daugiakalbis ugdymas gali sukurti socialinės sanglaudos (bendruomenės) ir priklausymo jausmą tarp besimokančiųjų iš skirtingų kalbinių ir kultūrinių aplinkų, skatinant įtrauktį. Tyrimai rodo, kad daugiakalbis ugdymas gali skatinti tarpkultūrinį supratimą ir mažinti prietarus, o tai savo ruožtu gali didinti socialinę sanglaudą tiek klasėje, tiek už jos ribų (pvz., Alred ir kt., 2002; Alves & Mendes, 2006). Pavyzdžiui, Byram (2008) teigia, kad daugiakalbis ugdymas gali skatinti kritinę tarpkultūrinę kompetenciją, leidžiančią besimokantiems pozityviai bendrauti su žmonėmis iš įvairių kalbinių ir kultūrinių aplinkų.
3. Lygybės skatinimas: Daugiakalbiame ugdyme pripažįstama ir vertinama besimokančiųjų kalbinė įvairovė, skatindama įtrauktis ir lygybę. Tyrimai rodo, kad daugiakalbis ugdymas gali padėti sumažinti kalbinius ir kultūrinius nusistatymus švietimo sistemoje, užtikrinant, kad visi besimokantieji turėtų vienodas švietimo galimybes. Pavyzdžiui, Skutnabb-Kangas, Phillipson, Mohanty, & Panda (2009) teigia, kad daugiakalbis ugdymas gali padėti įgalinti marginalizuotas bendruomenes ir sumažinti studentų, kalbančių nedominuojančiomis kalbomis, marginalizaciją.

Įrodyta, kad taikant daugiakalbį (kalbų) ugdymą ne tik skatinama įtrauktis, bet ir didinama besimokančiųjų motyvacija įtraukiant juos į dinamišką ir kultūriškai turtingą mokymosi aplinką





(Piccardo, Lawrence, Germain-Rutherford & Galante, 2022). Kai besimokantieji jaučia, kad klasėje vertinama jų kalbinė ir kultūrinė tapatybė, jie labiau linkę įsitraukti į klasėje ir už jos ribų naudojamą medžiagą (pvz., vadovėlius) ir jaučiasi motyvuoti mokytis. Daugiakalbis ugdymas taip pat suteikia besimokantiesiems galimybę naudoti ir tobulinti savo turimus kalbinius įgūdžius, o tai gali būti stipri mokymosi apskritai ir ypač kitų kalbų mokymosi motyvacija. Besimokantieji, kurie yra motyvuoti mokytis, dažniau sėkmingai mokosi. Trys su motyvacija susiję daugiakalbio ugdymo privalumai:

1. Besimokančiųjų įsitraukimo didinimas: Daugiakalbis ugdymas gali padidinti besimokančiųjų motyvaciją, skatindamas aktyvų mokymąsi ir dalyvavimą. Aktyviai įtraukiant įvairių besimokančiųjų kalbinę ir kultūrinę aplinką į mokymosi procesą, daugiakalbiai metodai sukuria įtraukią ir patrauklią klasių aplinką. Daugiakalbis požiūris gali sukurti atsakomybės ir investavimo į mokymosi procesą jausmą, o tai savo ruožtu didina motyvaciją ir įsitraukimą. Be to, Dewaele ir MacIntyre (2014) teigia, kad daugiakalbis ugdymas gali padėti besimokantiesiems išsiugdyti teigiamą požiūrį į naujų kalbų mokymąsi, o tai gali padidinti jų mokymosi motyvaciją.

2. Besimokančiųjų savarankiškumo skatinimas: Daugiakalbis ugdymas gali padidinti besimokančiųjų motyvaciją skatindamas jų savarankiškumą. Vertinant ir įtraukiant besimokančiųjų turimą kalbinį repertuarą, daugiakalbis ugdymas gali padėti besimokantiesiems išsiugdyti atsakomybės jausmą už savo mokymosi procesą ir jį kontroliuoti. Vėliau tai gali padidinti jų mokymosi motyvaciją ir norą prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi (pvz., Kramsch, 2014). Be to, tyrimai rodo, kad daugiakalbis ugdymas gali skatinti (transkalbinę) augimo mąstyseną (žr. Andrews ir kt., 2018; Dweck, 2006), kuri pabrėžia įgūdžių ir gebėjimų ugdymą dedant pastangas ir praktikuojantis (Dörnyei, 2009). Savo ruožtu tai gali lemti didesnę motyvaciją ir atkaklumą.

3. Realus pasaulio kalbos vartojimo užtikrinimas: Daugiakalbis ugdymas gali padidinti besimokančiųjų motyvaciją suteikdamas jiems galimybę panaudoti kalbos įgūdžius realioje aplinkoje. Akcentuojant kalbos vartojimą ir bendravimą, o ne vien tik kalbos žinias, į veiklą orientuotas daugiakalbis ugdymas gali suteikti besimokantiesiems tikslo ir svarbos jausmą mokantis (kalbos) (Piccardo & North, 2019). Tai gali padidinti besimokančiųjų motyvaciją mokytis ir norą rizikuoti bei eksperimentuoti su savo (kalbos) įgūdžiais (Beacco ir kt., 2016). Be to, tyrimai rodo, kad daugiakalbis ugdymas gali skatinti tarpkultūrinę komunikacinę kompetenciją, kuri apima gebėjimą suprasti ir veiksmingai bendrauti „realiame pasaulyje“ su žmonėmis iš skirtingų kalbinių ir kultūrinių aplinkų (Alred ir kt., 2002). Tai gali padidinti besimokančiųjų motyvaciją suteikiant jiems žinių, įžvalgų ir įgūdžių, reikalingų bendrauti ir bendradarbiauti su skirtingų kultūrų žmonėmis.

Apibendrinant galima teigti, kad daugiakalbis požiūris į aukštąjį mokslą gali pagerinti besimokančiųjų įtrauktį ir motyvaciją. Pripažįstant ir vertinant besimokančiųjų kalbinę įvairovę, šie daugiakalbiai metodai gali sukurti įtraukesnę mokymosi aplinką, kurioje pripažįstamos ir gerbiamos įvairios kalbos, kultūros ir tapatybės, atstovaujamos (kalbų) klasėse. Skatindami besimokančiuosius ugdyti savo daugiakalbystės įgūdžius, aukštųjų mokyklų dėstytojai gali padidinti besimokančiųjų motyvaciją ir įsitraukimą bei suteikti jiems vertingų įgūdžių, kurie bus naudingi globalizuotame pasaulyje. Įgyvendinant daugiakalbį požiūrį į aukštąjį mokslą, galima pagerinti individualius mokymosi rezultatus ir prisidėti prie įtraukesnės ir teisingesnės visuomenės kūrimo.

Literatūra





- Alred, G., Byram, M., & Fleming, M. (Eds.). (2002). *Intercultural experience and education*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781853596087>
- Alves, S. S., & Mendes, L. (2006). Awareness and practice of plurilingualism and intercomprehension in Europe. *Language & Intercultural Communication*, 6(3–4), 211–218. <https://doi.org/10.2167/laic248.0>
- Andrews, J., Fay, R., & White, R. (2018). From linguistic preparation to developing a translanguaging mindset: Possible implications for researcher education. In J. Choi & S. Ollerhead (Eds.), *Plurilingualism in teaching and learning: Complexities across contexts* (pp. 220–233). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315392462-13>
- Barkley, E. F., & Major, C. H. (2020). *Student engagement techniques: A handbook for college faculty* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Barkley, E. F., & Major, C. H. (2022). *Engaged teaching: A handbook for college faculty*. SocialGood.
- Beacco, J.-C., Byram, M., Cavalli, M., Coste, D., Cuenat, M. E., Goullier, F., & Panthier, J. (2016). *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Council of Europe. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ae621>
- Byram, M. (2008). *From foreign language education to education for intercultural citizenship: Essays and reflections*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781847690807>
- Cummins, J. (2000). *Language, power and pedagogy: Bilingual children in the crossfire*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781853596773>
- Dewaele, J.-M., & MacIntyre, P. D. (2014). The two faces of Janus? Anxiety and enjoyment in the foreign language classroom. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 4(2), 237–274. <https://doi.org/10.14746/ssllt.2014.4.2.5>
- Dörnyei, Z. (2009). *The psychology of second language acquisition*. Oxford University Press.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: Changing the way you think to fulfil your potential*. Ballantine Books.
- Galante, A. (2022). Affordances of Plurilingual Instruction in Higher Education: A Mixed Methods Study with a Quasi-experiment in an English Language Program. *Applied Linguistics*, 43(2), 316–339.
- García, O., & Wei, L. (2014). *Translanguaging: Language, bilingualism and education*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137385765_4
- Harrington, C. (2021). *Keeping us engaged: Student perspectives (and research-based strategies) on what works and why*. Stylus.
- Harrington, K., Sinfield, S., & Burns, T. (2021). Student engagement. In H. Pokorny & D. Warren (Eds.), *Enhancing teaching practice in higher education* (pp. 135–161). Sage.
- Kramsch, C. (2014). Teaching foreign languages in an era of globalization: Introduction. *The Modern Language Journal*, 98(1), 296–311. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2014.12057.x>
- Kramsch, C., & Whiteside, A. (2008). Language ecology in multilingual settings: Towards a theory of symbolic competence. *Applied Linguistics*, 29(4), 645–671. <https://doi.org/10.1093/applin/amn022>
- Piccardo, E., Germain Rutherford A. & Lawrence, G. (2022). *The Routledge handbook of plurilingual language education*. London: Routledge.
- Piccardo, E., Lawrence, G., Germain Rutherford A., & Galante A. (2022). *Activating linguistic and cultural diversity in the language classroom*. New York, NY: Springer International Publishing
- Piccardo, E. & North, B. (2019). *The Action-oriented approach: a dynamic vision of language education*. Bristol: Multilingual Matters.
- Skutnabb-Kangas, T., Phillipson, R., Mohanty, A. & Panda, M. (2009). *Social Justice through Multilingual Education*. Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters.

Daugiakalbiai metodai ir internacionalizacija: įtrauktis ir mobilumas





(N. Costa, P. De Sousa, and M. C. Conceição)

Šiuo metu, kai pasaulis tampa vis mobilesnis ir vis labiau priklausomas, aukštojo mokslo institucijų internacionalizacija yra ne tik pageidautina, bet ir neišvengiama. Bendradarbiavimas, dalijimasis žiniomis ir patirtimi praturtina aukštąsias mokyklas ir juose dirbančius asmenis. Aukštosios mokyklos turi suprasti visų mikro- ir makrolygmeniu dalyvaujančių subjektų, įskaitant įmones, akademinę bendruomenę ir pavienius asmenis, lokalius poreikius. Didėja susidomėjimas judumu, nesvarbu, ar tai būtų studentai, ar darbuotojai, ir poreikis turėti daugiakalbę akademinę bendruomenę, kuri būtų kultūriškai orientuota į supančią visuomenę. Pavyzdžiui, Algarvės universiteto (UALg) duomenys rodo, kad 2018-2019 ir 2023-2024 mokslo metais išvykstamojo judumo paraiškas pateikė daugiau nei 1700 studentų, t. y. gerokai daugiau nei ankstesniais metais. Be to, 2021-2022 mokslo metais UAlg gavo daugiau nei 350 paraiškų atvykstančiųjų studentų mobilumui. Tokie skaičiai rodo, kad akademinis pasaulis nebėra statiškas ir neapsiriboja vienu universitetu.

Atsižvelgiant į šią neatidėliotiną realybę, tarptautiniam judumui aukštojo mokslo srityje ir numatyta vis įvairesnės, vietinės akademinės bendruomenės įtraukčiai būtina daugiakalbė kalbų politika, kuri leistų visapusiškai dalyvauti visoje akademinėje ir (arba) socialinėje veikloje aukštosiose mokyklose. Kitaip tariant, mobilumo kontekste, esamo ar virtualaus, reikia gerbti visas kalbas ir vertinti jas kaip galinčias prisidėti prie tolesnio vystymosi. Dalyvių kalbinė aplinka, su kuria jie atvyksta, turi būti panaudota kaip mokymo ir mokymosi priemonė, atsižvelgiant į realias aplinkybes. Tokios priemonės, kurios turėtų būti naudojamos tolesniam dalyvių tobulėjimui akademinėje aplinkoje ir už jos ribų, leistų praturtinti daugiakalbes erdves, nepaveiktas kalbinės segregacijos ir elitizmo. Nors anglų kalba neabejotinai tapo lingua franca, ji nėra vienintelė tinkama ir būtina kalba aukštosiose mokyklose. Todėl aukštosios mokyklos turėtų ugdyti realų visų egzistuojančių kalbų vidinės ir išorinės vertės suvokimą. Apibendrinant galima teigti, kad aukštosiose mokyklose egzistuojantys kalbų repertuarai turėtų būti laikomi darbuotojų (akademinio ir neakademinio personalo) ir studentų kalbinių gebėjimų ugdymo priemonėmis. Atitinkamai aukštosios mokyklos turėtų siekti skatinti tinkamą asmenų ir specialistų, gebančių dalyvauti universitetų tarptautiškumo didinimo procese, rengimą.

Literatūra

Conceição, M. C. *et al.* (2018). Why is it advisable to combine “international orientation” with “regional location” in the language strategy if universities? In *The MIME Vademecum, Mobility and Inclusion in Multilingual Europe*, Switzerland, 2018, pp. 130-131. <https://www.mime-project.org/vademecum/>.

Grin, F. *et al.* (2018). *The MIME Vademecum: an Introduction*, in *The MIME Vademecum, Mobility and Inclusion in Multilingual Europe*, Switzerland, 2018, pp. 14-25. <https://www.mime-project.org/vademecum/>.

Zanola, M.T. (2023). Language Policy in Higher Education. In M. Gazzola, F. Grin, L. Cardinal, K. Heugh (eds.), *The Routledge Handbook of Language Policy and Planning*, Routledge, London.



Funded by the
European Union



Daugiakalbis požiūris ir mokymasis visą gyvenimą

(J. Fituła, A. Murkowska, J. Romaniuk, & M. Wojakowska)

Daugiakultūriai ir daugiakalbiai Europos gyventojai yra neseniai vykusio evoliucijos proceso rezultatas, kai dėl Europos Sąjungos plėtros smarkiai išaugo migracijos srautai ir iškilo nauji uždaviniai, pavyzdžiui, būtinybė parengti naują kartą darbui užsienyje ir judumui žemyne. Nors panaikinus sienų kontrolę Europos Sąjungoje palengvėjo migracijos judėjimas, kalbinių sienų kirtimas tebėra dar didesnis iššūkis, dėl kurio kyla neatidėliotinas poreikis diegti naujus švietimo metodus.

Dėl didžiulių Europos Sąjungos kalbinio konteksto pokyčių (daugėja oficialiųjų ES kalbų ir Europoje vartojamų kalbų) nuo 2004 m. daugiakalbystė, kuri suprantama kaip „visuomenės, institucijų, grupių ir asmenų gebėjimas kasdieniniame gyvenime vartoti daugiau nei vieną kalbą“, tapo ES politikos, teisės aktų ir praktikos dalimi. (GALUTINĖ ATASKAITA: 7)

Sąmoningumo skatinimas ir motyvacijos stiprinimas (tiek skatinimas, tiek palaikymas) yra kuriamos kaip strategijos, kuriomis siekiama skatinti „bendravimą užsienio kalbomis“ – pageidaujamą visų Europos piliečių įgūdį (Europos Komisija 2005:3) ir vieną iš pagrindinių rekomenduojamų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų.

Visų pirma rekomenduojama (Pilietinės visuomenės daugiakalbystės platforma: 44)

- didinti motyvaciją mokytis kalbų ne tik mokyklinio ugdymo lygmeniu (įtraukiant popamokinę veiklą mokykloje), bet ir universitetinį išsilavinimą bei suaugusius besimokančiuosius;
- įvertinti neformaliojo mokymosi vertę, kad kalbų mokymasis labiau atitiktų piliečių poreikius;
- įvairinti kalbų mokymąsi;
- užtikrinti, kad mokytojai būtų parengti dirbti daugiakalbėse klasėse.

Šiuolaikinės Europos kalbinė ir kultūrinė įvairovė paskatino permąstyti kalbų mokymo pedagogiką ir ją reformuoti, nepaisant vienakalbių ir vienkultūrinių tradicijų.

Tai vyksta ir aukštojo mokslo institucijose – svarbiame kalbų mokymosi visą gyvenimą etape, kur vis labiau suvokiama, kad daugiakalbis požiūris į ugdymą skatina daugiakalbystę, kuri yra geriausias būdas pasiekti akademinės, profesinės ir socialinės sėkmės.

Naujausiame Europos Tarybos dokumente, rekomenduojančiame daugiakalbystę ir daugiakultūriškumą, Rekomendacijoje valstybėms narėms, kurią 2022 m. vasario 2 d. priėmė Europos Tarybos Užsienio reikalų ministrų komitetas, už švietimą ir mokymą atsakingos institucijos





raginamos „sutelkti dėmesį j pedagogiką, skatinančią įtraukijį daugiakalbį ir tarpkultūrinį ugdymą“, kuris leistų tai įgyvendinti visose mokymo programose (CM/Rec, 2022).

Literatūra

European Commission Press Release. (2005). *A political agenda for multilingualism* MEMO 07/800, Brussels 23/02/2007.

Council of Europe. (2018). *Recommendation on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages*, adopted by education ministers at the Council meeting on 22 May 2019.

Council of Europe (2022). The importance of plurilingual and intercultural education for democratic culture. Recommendation CM/Rec (2022)1 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 2 February 2022 and explanatory memorandum. <https://rm.coe.int/prems-013522-gbr-2508-cmrec-2022-1-et-expose-motifs-couv-a5-bat-web/1680a967b4>

The High Level Group Final Report on Multilingualism. FINAL REPORT (2007). <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b0a1339f-f181-4de5-abd3-130180f177c7>

The Civil Society Platform on Multilingualism. (2011). *Policy recommendations for the promotion of Multilingualism in the European Union*.

The EU High Level Group on the Modernization of Higher Education. (2013). *Report the to the European Commission on Improving the Quality of Teaching and Learning in Europe's Higher Education Institutions*.





2 skyrius Daugiakalbio mokymosi privalumai





Daugiakalbystė ir jos socialinė bei ekonominė nauda

(K. Peeters)

Daugiakalbio požiūrio į švietimą apskritai ir ypač į kalbų mokymą taikymas tampa vis svarbesne ir įdomesne tema aukštajame moksle (žr., pvz., Lantz-Deaton ir Golubeva, 2020). Ši tema nagrinėjama įvairiais aspektais, o šiame skyriuje nagrinėsime tris socialinius ir ekonominius daugiakalbio požiūrio į (kalbinį) švietimą taikymo privalumus.

Didesnės įsidarbinimo galimybės ir konkurencingumas darbo rinkoje: Šiuolaikinėje vis labiau globalizuotoje ekonomikoje ir darbo rinkoje įvairių kalbų ir kultūrų išmanymas, mokėjimas ir jautrumas joms yra vertingas įgūdis, kuris gali padidinti įsidarbinimo galimybes ir konkurencingumą darbo rinkoje. Pasak Europos Komisijos (2008 m.), „kalbų ir tarpkultūriniai įgūdžiai padidina galimybes gauti geresnį darbą. Ypač kelių užsienio kalbų mokėjimas suteikia konkurencinį pranašumą: įmonės vis dažniau ieško kelių kalbų mokėjimo, kad galėtų vykdyti verslą ES ir užsienyje“ (p. 3). Dvikalbystė suteikia besimokantiesiems įvairių įgūdžių, kuriuos šiandieninėje globalizuotoje darbo rinkoje labai vertina darbdaviai. Pavyzdžiui, tyrimai parodė, kad daugiakalbiai asmenys pasižymi aukštesniu (tarp)kultūrinės kompetencijos, tarpkultūrinio bendravimo įgūdžių ir gebėjimo prisitaikyti ir (arba) prisitaikymo prie bendravimo įgūdžių lygiu (Cenoz ir Gorter, 2011). Šie įgūdžiai būtini norint sėkmingai dirbti įvairiose darbo vietose ir nacionaliniu ir (arba) tarptautiniu mastu, kai darbuotojai turi bendrauti su žmonėmis iš skirtingų kalbų ir kultūrų. Daugiakalbis požiūris į aukštąjį mokslą suteikia besimokantiesiems galimybę ugdytis įvairių kalbų ir kultūrų supratimą, mokėjimą ir jautrumą joms, taikant praktinį metodą (taip pat žr. Geresnė tarpkultūrinė kompetencija). Savo ruožtu tai gali pagerinti jų gebėjimą veiksmingai bendrauti įvairioje aplinkoje ir įveikti kalbinius bei kultūrinius barjerus, todėl jie gali tapti įdomesniais ir konkurencingesniais būsimais darbuotojais.

Geresnė tarpkultūrinė kompetencija: Daugiakalbis požiūris į aukštąjį mokslą taip pat gali pagerinti tarpkultūrinę (komunikacinę) kompetenciją, kuri gali būti apibrėžiama kaip gebėjimas suprasti, vertinti ir tarpininkauti tarp kultūrų bei veiksmingai bendrauti su žmonėmis iš skirtingų kultūrų. Tarpkultūrinė kompetencija yra vertingas įgūdis šiuolaikinėje globalizuotoje visuomenėje (pvz., Byram, 2012) ir dažnai įtraukiama į mokymo programas ir medžiagos kūrimą (aukštajame) moksle (pvz., Byram ir Masuhara, 2013). Šiuolaikiniame globalizuotame pasaulyje besimokantieji tiek asmeninėje, tiek profesinėje aplinkoje, studijuodami ir baigę studijas dažniau susiduria su žmonėmis iš skirtingų kultūrinių aplinkų (apžvalgą žr. Lantz-Deaton ir Golubeva, 2020). Daugiakalbis požiūris į aukštąjį mokslą leidžia studentams išsiugdyti reikiamą supratimą ir jautrumą įvairioms kultūroms ir kultūrinėms perspektyvoms. Savo ruožtu tai gali prisidėti prie tolerantiškesnės ir darnesnės visuomenės kūrimo. Nors geresnė tarpkultūrinė kompetencija gali paskatinti besimokančiuosius individualiai vertinti įvairovę, ji taip pat labai svarbi ir darbo vietoje, kur darbuotojai gali ja pasinaudoti, kad galėtų orientuotis tarpkultūrinio bendravimo situacijose savo ir savo darbdavių labui.

Didesnis aukštojo mokslo internacionalizavimas: Daugiakalbio požiūrio į aukštąjį mokslą taikymas taip pat gali padidinti aukštojo mokslo internacionalizaciją, kur atliekama daug tyrimų (pvz., Deardorff, 2006; Deardorff ir kt., 2012). Dėl ekonomikos globalizacijos ir padidėjusio žmonių ir idėjų



Funded by the
European Union



judumo didėja tarptautinės patirties turinčių ir didesnę tarpkultūrinę / tarpkultūrinę kompetenciją turinčių žmonių poreikis. Daugiakalbis ugdymas suteikia besimokantiesiems galimybę ugdyti šias kompetencijas, nes jie susiduria su įvairiomis kalbinėmis ir kultūrinėmis perspektyvomis. Savo ruožtu tai padeda jiems pasirengti veiksmingai dirbti ir bendradarbiauti globalizuotame pasaulyje. Mokymasis daugiakalbėje aplinkoje supažindina studentus su įvairiais mąstymo būdais ir skatina juos apmąstyti savo pačių prielaidas ir išankstines nuostatas. Šis apmąstymų ir savęs pažinimo procesas pagerina jų gebėjimą dirbti su žmonėmis iš skirtingų kalbinių ir (arba) kultūrinių aplinkų, o tai yra labai svarbus įgūdis pasaulinėje darbo rinkoje (Byram, 2008).

Apibendrinant galima teigti, kad daugiakalbystės metodų taikymas aukštajame moksle teikia įvairią socialinę ir ekonominę naudą, kurios dažnai yra tarpusavyje susijusios. Šios naudos rodo, kaip svarbu skatinti daugiakalbystę rengiant aukštojo mokslo mokymo programas ir kuriant medžiagą, kad būtų užtikrintas besimokančiųjų asmeninis tobulėjimas ir jų sėkmingas įsitvirtinimas pasaulinėje darbo rinkoje.

Literatūra

- Byram, M. (2008). *From foreign language education to education for intercultural citizenship: Essays and reflections*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781847690807>
- Byram, M. (2012). Conceptualizing intercultural (communicative) competence and intercultural citizenship. In J. Jackson (Ed.), *The Routledge handbook of language and intercultural communication* (pp. 85–97). Routledge.
- Byram, M., & Masuhara, H. (2013). Intercultural competence. In B. Tomlinson (Ed.), *Applied linguistics and materials development* (pp. 143–159). Bloomsbury. <https://doi.org/10.1002/9781405198431.wbeal0554>
- Cenoz, J., & Gorter, D. (2011). Focus on multilingualism: A study of trilingual writing. *The Modern Language Journal*, 95(3), 356–369. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2011.01206.x>
- Deardorff, D. K. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of Studies in International Education*, 10(3), 241–266. <https://doi.org/10.1177/1028315306287002>
- Deardorff, D. K., De Wit, H., Heyl, J. D., & Adams, T. (Eds.). (2012). *The SAGE handbook of international higher education*. SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781452218397>
- European Commission. (2008). *Multilingualism: An asset for Europe and a shared commitment*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0566>
- Grosjean, F. (2010). *Bilingual: Life and reality*. Harvard University Press. <https://doi.org/10.4159/9780674056459>
- Lantz-Deaton, C., & Golubeva, I. (2020). *Intercultural competence for college and university students: A global guide for employability and social change*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-57446-8>





Daugiakalbystė ir jos teigiamas poveikis sveikatai

(M. C. Conceição, P. De Sousa, and N. Cousa)

Dvikalbystės ir (arba) daugiakalbystės bei sveikatos, ypač jos poveikio pažintinei veiklai, tyrimai (Adesope ir kt., 2010, Bak & Mehmedbegovic-Smith, 2022; Riehl, 2022) rodo, kad kalbėjimas ir (arba) supratimas daugiau nei viena kalba gali būti susijęs su tam tikra nauda (Yeung ir kt., 2016). Daugiakalbiai pasižymi geresne kognityvine kontrole, geriau atlieka užduotis, susijusias su konfliktų sprendimu (Costa ir kt., 2009), ir atlieka daugiafunkcines užduotis. Alladi ir kt. (2013) nustatė, kad diagnozės nustatymo arba kliniškai reikšmingų simptomų atsiradimo laikas vėluoja nuo 4,5 iki 7 metų; taigi daugiakalbystė gali būti laikoma kognityvinio rezervo veiksmu ir dėl to tikėtina apsaugos veiksmu, padedančiu išvengti kai kurių ligų ir vėlesnio jų progresavimo arba sulėtinti jų pradžią. Cederbaum ir kt. 2019, pabrėždami teigiamą poveikį kognityviniams gebėjimams, teigia, kad kalbų mokymasis ir vartojimas visą gyvenimą gali prisidėti prie pažintinės sveikatos palaikymo vyresniame amžiuje.

Su kalbos mokymu ir vartojimu susiję psichiniai procesai lavina ir stimuliuoja smegenis, todėl gerėja pažintinės funkcijos (Grant, Dennis, & Li, 2014) ir stiprėja atmintis. Kadangi kalbėjimas įvairiomis kalbomis išplečia asmens bendravimo įgūdžius, tai leidžia geriau integruotis į visuomenę (Sorace and Antoniou, 2017), o tai turi įtakos gerovei ir savigarbai.

Daugiakalbystė yra naudinga sveikatai, įskaitant geresnius pažintinius įgūdžius, geresnę atmintį, geresnius gebėjimus užmegzti ryšius ir galimą greitesnį atsistatymą po insulto.

Literatūra

- Adesope, O. O., Lavin, T., Thompson, T., & Ungerleider, C. (2010). A systematic review and meta-analysis of the cognitive correlates of bilingualism. *Review of Educational Research, 80*(2), 207-245.
- Bak, T. & Mehmedbegovic-Smith, D. (2022). The cognitive and psychological dimensions of plurilingualism. In E. Piccardo, G. Lawrence & A. Germain-Rutherford, *Routledge handbook of plurilingual language education* (pp. 191-208). London and New York: Routledge.
- Cederbaum, J. A., & Karpinska, K. (2019). Multilingualism and cognitive aging: A systematic review. *Aging, Neuropsychology, and Cognition, 26*(6), 867-889
- Costa, A., Hernández, M., Costa-Faidella, J., & Sebastián-Gallés, N. (2009). On the bilingual advantage in conflict processing: Now you see it, now you don't. *Cognition, 113*(2), 135-149.
- Grant, A., Dennis, N. A., & Li, P. (2014). Cognitive control, cognitive reserve, and memory in the aging bilingual brain. *Frontiers in Psychology, 5*, 1401.
- Riehl, C. M. (2022). Neuroscience and plurilingual education: trends for a research agenda". In E. Piccardo, G. Lawrence & A. Germain-Rutherford, *Routledge handbook of plurilingual language education* (pp. 175-190). London and New York: Routledge.
- Sorace, A., & Antoniou, M. (2017). Bridging cognitive and sociolinguistic approaches: New insights into multilingualism and the brain. *Second Language Research, 33*(3), 369-391.
- Yeung, C. M., & St John, A. M. (2016). The cognitive benefits of being bilingual: review and meta-analysis. *International Journal of Bilingualism, 20*(6), 602-627.





Daugiakalbystė ir jos didaktinė nauda: pažinimas, motyvacija, savijauta ir savigarba, mokymosi efektyvumas

(M. Wojakowska)

Daugiakalbystė apibrėžiama kaip gebėjimas socialiniame bendravime vartoti daugiau nei vieną kalbą, nepriklausomai nuo to, kaip gerai ji įvaldyta. Šis įgūdžių rinkinys sudaro sudėtingą, tačiau unikalią kompetenciją, naudingą įvairiems tikslams ir esant skirtingam meistriškumo lygiui. Tai praktinė visų žmonių kalbinių gebėjimų, kuriuos galima sėkmingai investuoti į kelias kalbas, išraiška. „Taigi mūsų daugiakalbį repertuarą sudaro įvairios kalbos, kurias įsisavinome įvairiais būdais ir kuriose įgijome skirtingo lygio įgūdžių“ (Beacco, 2005:19).

Daugiakalbio mokymosi strategijos turėtų būti diegiamos jau ikimokykliniame amžiuje ir turėtų būti skatinamos visą gyvenimą. Daugiakalbystės metodų integravimas į mokymo ir mokymosi procesą praturtina ugdymo patirtį žinių, įgūdžių ir nuostatų atžvilgiu. Esminiai daugiakalbės didaktikos privalumai yra šie²:

- kompetencija³ dalyvauti kalbinėje ir kultūrinėje komunikacijoje kitokiškumo kontekste,
- kompetencija spręsti konfliktus, įveikti kliūtis, išsiaiškinti nesusipratimus,
- derybų kompetencija, leidžianti užmegzti kontaktą ir užmegzti santykius kitoniškumo kontekste,
- mediacijos kompetencija, kuri sudaro pagrindą užmegzti santykius tarp kalbų, kultūrų ir žmonių,
- gebėjimo prisitaikyti kompetencija – kompetencija pasinaudoti savo tarpkultūrine ir (arba) tarpkalbine patirtimi, nesvarbu, ar ji yra teigiama, problemiška, ar net neabejotinai neigiama,
- kompetencija taikyti sistemingesnį ir labiau kontroliuojamą požiūrį į mokymąsi kitoniškumo kontekste, tiek švietimo įstaigoje, tiek kitame kontekste, grupėse ar individualiai,
- kompetencija dekoncentruoti – esminis pliuralistinio požiūrio tikslų bruožas, apimantis perspektyvos keitimą ir santykinį požiūrį į dalykus,
- kompetencija suprasti nepažįstamas kalbines ir (arba) kultūrinės ypatybes ir atsakyti pripažinti nesėkmes (komunikacines ar susijusias su mokymusi), pasitelkiant visus turimus išteklius, ypač tuos, kurie grindžiami tarpusavio supratimu,
- atsiribojimo kompetencija – kritiškai žvelgti į situacijas, išlaikyti kontrolę ir vengti visiškai pasinerti į tiesioginę sąveiką ar mokymosi veiklą,
- gebėjimas kritiškai analizuoti situaciją ar veiklą, į kurią įsitraukiama, susijęs su vadinamuoju kritiniu sąmoningumu,
- kompetencija atpažinti kitą ir kitoniškumą,

² Paremta FREPA (2007, 21-23)

³ Daugelis pasirinktų gebėjimų nebūtinai būdingi pliuralistiniam požiūriui ir gali būti puikiai ugdomi ne tik kalbų mokymosi srityje.





- o kompetencija kurti ir plėsti daugiakalbį ir kultūrinį repertuarą – mokytis suvokti ir aktyvinti dvikalbį ar daugiakalbį bendravimą atitinkamose situacijose, giliau pažinti besimokančiųjų mokymosi stilius ir ugdyti motyvaciją mokytis kalbų ir mokomųjų dalykų.

Apibendrinant galima teigti, kad daugiakalbiai žmonės yra linkę naudotis didesniu komunikaciniu jautrumu, kūrybiškumu ir metakalbos suvokimu (Piccardo, 2017). Labai svarbu, kad pliuralistinis požiūris yra švietimo paradigmos pokytis, lemiantis ne tik atskirų besimokančiųjų tobulėjimą, bet ir žemo prestižo kalbų ir kultūrų pripažinimą. Dėl to didėja tolerancija, atvirumas ir supratimas kitų kultūrų atstovų atžvilgiu. Todėl daugiakalbis ugdymas yra būtinas žingsnis siekiant didesnio Europos piliečių tarpusavio supratimo.

Literatūra

- Beacco, J. C. (2005). *Languages and language repertoire: Plurilingualism as a way of life in Europe*. Strasbourg: Éditions du Conseil de l'Europe.
- (FREPA) *Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures: Competences and resources*. (2007). CELV, Graz. <https://www.ecml.at/Portals/1/documents/ECMI-resources/CARAP-EN.pdf> [retrieved on: 14 02 2023]
- Piccardo, E. (2017). Plurilingualism as a catalyzer for creativity in superdiverse societies: a systemic analysis. *Frontiers in Psychology*. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2017.02169/full>

Daugiakalbystė ir žinių sklaida

(M. C. Conceição, P. De Sousa, & N. Costa)

Aukštojo mokslo sistema (AMS) tampa vis įvairesnė, daugiakalbė ir daugiakultūrė, be kita ko, dėl didžiulės studentų ir darbuotojų skaičiaus plėtros ir įvairovės, kurią lemia mobilumas ir internacionalizacija. Atsižvelgiant į tai, kad AMS yra daugiakalbė ir daugiakultūrė mokymo ir mokymosi erdvė (MMTLS), visa veikla ir visos strategijos turi būti parengtos atsižvelgiant į įvairovę, tačiau nepažeidžiant įtraukties poreikio.

Daugiakalbystės sąvoka turi būti suprantama kaip hiperonimas, reiškiantis kalbų ir kultūrų įvairovę in praesentia ir in absentia MMTLS. Kalbėdami apie įvairovę turime omenyje didžiulę studentų ir darbuotojų (dėstytojų ir ne dėstytojų) kalbų, kultūrų ir žinių įvairovę bei iš to išplaukiančią valdymo ir paslaugų struktūrų įvairovę, kurią reikia organizuoti siekiant patenkinti poreikius.

Pagrindinis uždavinys – kurti ir skleisti žinias (atsižvelgiant į kiekvieno MMTLS dalyvio paveldo žinias ir kuriant naujoviškas žinias), turinčias poveikį visuomenei, atsižvelgiant į tris lygmenis: mezo, mikro ir makro. Įtraukimas yra būtina sąlyga.

MMTLS atveju įtrauktis – tai visų (įskaitant marginalizuotas ir mažumų grupes) prieigos skatinimas, siekiant skatinti lygybę ir socialinį teisingumą, kaip demokratinius principus, tačiau nepakenkiant akademiniam aktualumui ir laukiamiems aukštojo mokslo rezultatams.





Daugiakalbystė - tai kompromisas tarp įvairovės ir įtraukties. Viena vertus, į įvairovę turi būti atsižvelgiama visose kalbinėse ir komunikacinėse strategijose ir politikos priemonėse, kita vertus, be integracinių ketinimų nebus socialinės sanglaudos, teisingo personalo ugdymo ir poveikio visuomenei. Per didelę įvairovę be įtraukties sukeltų Babelio chaosą, per didelę įtrauktis be įvairovės – newspeak (Orvelo žodžiais tariant).

Daugiakalbystei, įvairovei ir įtraukčiai bus naudinga aiški strategija, kuria būtų skatinama įvairovė, laikantis sąžiningumo ir teisingumo principų, skatinant tarpkultūrinę kompetenciją ir nuolat turint omenyje, kad žinios apie kultūras ir kalbas (daugiakalbystės kompetencija) atlieka svarbiausią vaidmenį formuojant sąveiką ir kuriant pirmiau minėtą kompromisą, kuris leistų vystyti mokslui.

Literatūra

- Bowater, L., & Yeoman, K. (2012). *Science communication: A practical guide for scientists*.
Brake, M. L., & Weitkamp, E. (Eds.). (2014). *Introducing science communication*. Bloomsbury.
Bucchi, M., & Trench, B. (2021). *Routledge handbook of public communication of science and technology*. Routledge
Conceição, M. C. (2016). Multilinguismo: Hierarquia(s) e equidade(s). In *El multilingüisme em blanc i negre* (pp. 13-18). Barcelona, UPF. ISBN 978-84-607-4.
Conceição, M. C. (2020). "Higher Education Language policies: global trends and local needs". In D. Pieters & T. Keersmaekers (Eds.), *Internationalisation of universities and the national language* (pp. 45-59). Berlin, Peter Lang. ISBN 978-3-631-81686-8.
Fürst, G., & Grin, F. (2022), Multilingualism and creativity: an integrative approach. In F. Grin et al., *Advances in interdisciplinary language policy* (pp. 509-530). Amsterdam, John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/wlp.9.25fur>
Sime, D., & Pavlenko, A. (2020). Multilingualism, diversity, and knowledge production: Challenges and opportunities. *Applied Linguistics*, 41(5), 749-764.
Tardy, C. M. (2017). Plurilingualism in academic writing: Advancing multilingual writers' visibility and agency. *Journal of English for Academic Purposes*, 27, 65-75.





3 skyrius Daugiakalbio mokymo iššūkiai





Vienos kalbos samprata ir įsitikinimai

(N. Mačianskienė)

Šalies ar institucijos kalbos politika atspindi vyraujančią ideologiją arba jai būdingų politinių įsitikinimų rinkinį. XXI a. gyvename globalizuotame – daugiakalbiame ir daugiakultūriame – pasaulyje. Šis pasaulis pasižymi didžiule kalbine ir kultūrine įvairove, kuri vis didėja dėl ekonominio, profesinio ir laisvalaikio mobilumo, augančių informacinio bendravimo poreikių ir technologinės pažangos, o tai leidžia ir reikalauja mokytis ir tobulinti įvairias kalbas. Tačiau, nepaisant viso to, vienakalbiškumo ideologija vis dar giliai įsišaknijusi daugelyje gyvenimo sričių.

Kaip apibrėžia Fuller (2018), „vienakalbė ideologija – sistemingai puoselėjami įsitikinimai, kurie suteikia didelę vertę tam tikroje visuomenėje dominuojančiai kalbai, tuo tarpu kitoms kalboms suteikiama mažai arba visai nesuteikiama jokios vertės“. Galbūt skamba paradoksaliai, tačiau ši ideologija vyrauja daugelyje daugiataučių visuomenių šiauriniame pusrutulyje, kuriose dominuoja viena kalba ir kurioms būdingos plačiai paplitusios vienakalbės ideologijos (Fuller 2018), kurios gali būti dviejų rūšių, t. y. dominuojančios kalbos ideologija (pvz., dažniausiai tik anglų kalba), priešpastatoma kalbinei įvairovei, ir standartinės valstybinės kalbos ideologija (kalbos grynumas ir standartizavimas tarmių, akcentų ir kitų kalbinių variantų pripažinimo sąskaita). Abu šie ideologijos tipai susiję ne tik su kalbos vartojimu visose gyvenimo srityse; jie yra galios santykių tarp skirtingų šalies socialinių ir kalbinių grupių pavyzdžiai. Vienakalbė ideologija daro neigiamą poveikį paveldo kalbų egzistavimui, vystymuisi ir išlaikymui, nes eliminuoja „tikrąją kalbos vartojimo kaip „mobilies“ tikrovę, demonstruoja pagarbos daugiakalbių asmenų kultūriniam turtui stoką“ (Salas ir kt., 2021), todėl turi toli siekiančių pasekmių lygybės, socialinės sanglaudos, socialinio teisingumo ir kitiems demokratiniam pasauliui svarbiems klausimams.

Mintis, kad kalba atstovauja tautą, kuri kalba ta kalba, arba vienos tautos – vienos kalbos ideologija, susiformavo XVIII a. pabaigoje kaip nacionalinės valstybės sąvoka, kurios nebuvo viduramžių Europoje ir kuri „iki 1900 m. daugumoje Europos šalių turėjo mažai reikšmės“ (Blackledge, 2009, 29). Nors dauguma žmonių pasaulyje yra daugiakalbiai, o ne vienakalbiai, tačiau vienakalbės ideologijos vis dar yra visur paplitusios – jos matomos socialinės žiniasklaidos reprezentacijose, politinėje srityje, akademiniam diskurse, kur kitos kalbos, išskyrus dominuojančią, yra neįleidžiamos.

Kalbant apie kalbų reprezentavimą švietimo kontekste, vienakalbiškumo ideologija atsiskleidžia pačiame supratime apie tai, kaip kalbų mokoma, kaip jos įgyjamos ir vartojamos. Vienakalbė kalbos reprezentacija, arba „nuostata, kad bendravimas vyksta tik viena kalba ir tik viena kalba vienu metu“, yra plačiai paplitusi ir kaip aktyviai lemianti daugelyje šalių makro-, mezo- ir mikrolygmeniu, priešingai nei kasdienė kalbinė praktika, kurioje „vienakalbis bendravimas yra ypatinga dvikalbės sąveikos išimtis“ (Perez-Quinones ir Salas, 2021), ir priešingai nei daugiakalbio kalbų mokymosi moksliniai tyrimai (Conteh & Meier, 2014, Cook (1992), May, 2014). Todėl užsienio kalbos pamokose paprastai nevartojama besimokančiojo pirmoji kalba (L1) ir siekiama, kad kalba, kurios mokomasi, būtų naudojama panašiai į gimtąją. Anglų kalba kaip mokymo priemonė ir CLIL diegimas Europos klasėse per pastaruosius du dešimtmečius dar labiau suintensyvino vienakalbį kalbų mokymą, kurio tikslas – anglų kalba (Cenoz & Gorter, 2013).





Literatūra

- Blackledge, A. (2009). Monolingual ideologies in multilingual states: Language, hegemony and social justice in Western liberal democracies. *Equinoxonline*. <https://www.equinoxpub.com/home/wp-content/uploads/2017/02/Blackledge.pdf>
- Cenoz, J. & Gorter, D. (2013). Towards a plurilingual approach in English language teaching: Softening the boundaries between languages. *TESOL Quarterly*, 47(3). DOI: 10.1002/tesq.121
- Fuller, J. M. (2018). 'Ideologies of language, bilingualism, and monolingualism' in A. De Houwer & L. Ortega (Eds.) *The Cambridge handbook of bilingualism* (pp. 119–134). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316831922.007>
- Perez-Quinones, M., & Salas, C.C. (April 2021). How the ideology of monolingualism drives us to monolingual interaction. *Interactions*, 28(3).66–69. <https://doi.org/10.1145/3457871>
- Salas, C.C., Gonzales, L., Evia, C. & Perez-Quinones, M. A. (2021). Ideology of monolingualism: How ignoring bilingualism makes society less inclusive. http://respect2021.stcbp.org/wp-content/uploads/2021/05/305_Panels_05_paper_95.pdf

Pasipriešinimas pokyčiams ir vienakalbių metodų stabilumas

(L. Abraitienė)

Pasipriešinimas pokyčiams yra įprasta žmonių savybė, trukdanti pažangai ir naujovėms. Tai ypač akivaizdu kalbų mokymosi srityje, kur daugelyje visuomenių vis dar vyrauja vienakalbiškumas, nors poreikis taikyti daugiakalbius metodus vis auga.

Vienakalbiai metodai – tai kalbėjimas, rašymas ir skaitymas viena kalba, dažnai dominuojančia tam tikroje bendruomenėje. Toks požiūris giliai įsišaknijęs daugelyje kultūrų, todėl kyla pasipriešinimas pokyčiams ir nepakankamai vertinama kalbų įvairovė. Tačiau tyrimai parodė, kad daugiakalbystė gali būti labai naudinga, pradedant pažintiniu vystymusi ir baigiant geresniu kultūriniu supratimu ir darbo galimybėmis.

Tačiau taip pat yra pagrįstų priežasčių, kodėl vienakalbiškumas gali būti laikomas tam tikra prisitaikymo forma. Taip yra, pavyzdžiui, mažumų kalbų ar bendruomenių atveju. Pirma, ji suteikia bendravimo stabilumo ir tęstinumo jausmą, ypač labiau tradicinėse ar izoliuotose bendruomenėse. Be to, vienkalbystė gali padėti išlaikyti kalbų įvairovę, nes skirtingos bendruomenės gali vartoti skirtingas kalbas, kad išsaugotų savo unikalų kultūrinį tapatumą. Galiausiai vienkalbystė gali būti vertinama ir kaip pasipriešinimo dominuojančiai kultūrai ar kalbai forma (žr. Oxford 2016, Yun, Hiver ir Al-Hoorie 2018), ypač tais atvejais, kai dominuojanti kalba buvo primesta per kolonializmą ar kitas priespaudos formas.

Be abejo, būtina pažymėti, kad vienakalbiškumas turi ir trūkumų. Vienas iš akivaizdžiausių yra tas, kad tai gali riboti bendravimą ir sąveiką su asmenimis iš skirtingų kalbinių aplinkų. Tai gali būti ypač problemiška tose srityse, kur tarpkultūrinis bendravimas yra labai svarbus, pavyzdžiui, tarptautiniame versle ar diplomatijoje. Be to, vienakalbiškumas gali prisidėti prie asmenų ar grupių, nekalbančių dominuojančia kalba, marginalizavimo, o tai savo ruožtu gali įtvirtinti nelygybę ir socialinę atskirtį (žr. Coleman ir Hagell 2007, Masten 2001).



Funded by the
European Union



Atsakymas į klausimą, kodėl kai kurie žmonės priešinasi daugiakalbių metodų taikymui, gali būti įvairūs. Viena iš priežasčių yra ta, kad pokyčiai gali būti sunkūs, o išmokti naują kalbą ar prisitaikyti prie naujo bendravimo būdo gali būti nelengva. Be to, gali būti kultūrinių ar ideologinių priežasčių, dėl kurių kai kurie asmenys ar grupės priešinasi daugiakalbystei. Pavyzdžiui, kai kuriose visuomenėse vyrauja stiprus prisirišimas prie dominuojančios kalbos kaip nacionalinio identiteto simbolio. Tokiais atvejais daugiakalbystės metodų taikymas gali būti laikomas grėsme nusistovėjusiai tvarkai ir atitinkamai gali būti priešinamasi.

Vienakalbiškumo ideologija, kaip pabrėžiama Perez-Quinones ir Salas (2021) tyrimuose, gali paskatinti asmenis bendrauti tik gimtąja kalba, o tai lemia kitakalbių atskirtį ir marginalizaciją. Tai stiprina idėją, kad būti vienakalbiu yra norma, o kitos kalbos ir kultūros nėra priimtinos ar yra prastesnės. Taip sukuriamas užburtas ratas, kuris įtvirtina status quo ir apriboja augimo ir mokymosi galimybes.

Kita vertus, daugiakalbiu požiūriu pripažįstama ir puoselėjama kalbų įvairovė, skatinama mokytis kelių kalbų ir puoselėjamas tarpkultūrinis bendravimas. King (2017) pranešime „The Impact of Multilingualism on Global Education and Language Learning“, paskelbtame leidinyje „Cambridge English Perspectives“, pabrėžiama daugiakalbystės svarba šiuolaikiniame globalizuotame pasaulyje, kuriame individai ir bendruomenės tampa vis labiau tarpusavyje susiję. Tačiau, nepaisant daugiakalbystės privalumų, daugelis žmonių vis dar priešinasi pokyčiams ir laikosi vienakalbių būdų. Tai gali lemti įvairūs veiksniai, pavyzdžiui, kultūrinis identitetas, kalbų mokymosi išteklių neprieinamumas ir nežinomybės baimė. Norint įveikti šį pasipriešinimą, reikia keisti mąstyseną ir nelaikyti kalbų įvairovės grėsme, o pripažinti ją vertingu turtu.

Apibendrinant galima teigti, kad nors vienakalbiškumas gali būti giliai įsišaknijęs daugelyje visuomenių, labai svarbu pripažinti daugiakalbystės naudą ir siekti skatinti kalbų įvairovę ir kultūrų supratimą. Tam reikia įveikti pasipriešinimą pokyčiams ir priimti naujus mąstymo ir bendravimo būdus. Vienas iš galimų sprendimų – sutelkti dėmesį į daugiakalbystės skatinimą, kad ji papildytų, o ne pakeistų vienakalbystę. Tai gali apimti asmenų skatinimą mokytis papildomų kalbų, kartu išlaikant savo turimą kalbinę praktiką. Taip pat gali būti skatinamos dvikalbės arba daugiakalbės švietimo programos, leidžiančios asmenims išsiugdyti kelių kalbų mokėjimą neatsisakant savo pagrindinės kalbos ar kultūrinio identiteto.

Literatūra

- Coleman, J., & Hagell, A. (2007). Adolescence, risk and resilience: A conclusion in adolescence, risk and resilience: against the odds. In J. Coleman & A. Hagell (Eds.), *Adolescence, risk and resilience: Against the odds* (pp. 165-174). John Wiley & Sons.
- Fletcher, D., & Sarkar, M. (2013). Psychological resilience: A review and critique of definitions, concepts, and theory. *European Psychologist*, 18, 12–23. doi: 10.1027/1016-9040/a000124
- King, L. (2017). *The Impact of multilingualism on global education and language learning*. <https://assets.cambridgeenglish.org/research/perspectives-multilingualism.pdf>
- Masten, A. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56, 227–238.
- Oxford, R. (2016). Toward a psychology of well-being for language learners: The EMPATHICS vision. In P.D. MacIntyre, T. Gregersen, & S. Mercer (Eds.), *Positive Psychology in SLA* (pp. 10–87). Multilingual Matters.
- Perez-Quinones, M., & Salas, C.C. (2021). How the ideology of monolingualism drives us to monolingual interaction, *Interactions*, 28(3).66–69. <https://doi.org/10.1145/3457871>





Yun, S., Hiver, P., & Al-Hoorie, A. H. (2018). Academic buoyancy: Exploring learners' everyday resilience in the language classroom, *Studies in Second Language Acquisition*, 40(4), 805–830.

Švietimo politika makro-, mezo-, mikro- ir nanolygmeniu

(M. Wojakowska)

Daugiakalbystės skatinimas tapo Europos Sąjungos švietimo politikos kertiniu akmeniu. Svarbiausi šios temos dokumentai aukščiausiuoju ir makrolygiu yra šie:

- Bendrieji Europos kalbų metmenys [BEKM] (2001 m.) ir BEKM lydimasis tomas (2020 m.) – tai aiškus, nuoseklus ir išsamus pagrindas, kuriuo remiantis rengiamos kalbų mokymo programos ir mokymo gairės, kuriama mokymo ir mokymosi medžiaga bei vertinamas užsienio kalbų mokėjimas,
- Daugiakalbio požiūrio į kalbas ir kultūras gairės: Kompetencija ir ištekliai [FREPA] (2007 m.) – įrankis, papildantis Europos bendrųjų metmenų aprašą daugiakalbystės ir tarpkultūrinių kompetencijų srityje, kuriame siūlomas į tris kategorijas suskirstytų kompetencijų (deskriptorių) sąrašas: žinios, įgūdžiai ir praktinė patirtis. Jame taip pat aprašoma dabartinė daugiakalbio ir tarpkultūrinio ugdymo raidos padėtis Europoje,
- Tarpkultūrinio dialogo baltoji knyga (2008 m.) – „Gyventi drauge kaip lygiems kilnumu“ – Europos Tarybos rekomendacija peržiūrėti visų švietimo sistemose dėstomų kalbų pedagogines strategijas, siekiant skatinti kultūrų dialogą.

Be to, siekdama skatinti abipusę pagarbą, ES specialiomis veiksmų programomis skatina užsienio kalbų mokymą ir mokymąsi bei visų piliečių judumą:

- Erasmus+: Pagal šią programą taip pat finansuojama daug projektų, skirtų gestų kalbų mokymui ir mokymuisi, kalbų įvairovės supratimui ir mažumų kalbų apsaugai skatinti.
- Europos kalbų diena – iniciatyva, apimanti įvairius renginius, kuriais siekiama skatinti kalbų mokymąsi visoje Europoje ir didinti visuomenės informuotumą apie daugybę Europoje vartojamų kalbų.

Kultūra ir kalbos yra vieni iš pagrindinių UNESCO uždavinių – per pastaruosius 60 metų UNESCO paskelbė daugybę dokumentų, priemonių ir programų šia tema. Tarp jų:

- Tarptautinis vietinių kalbų dešimtmetis, kuriuo siekiama užtikrinti vietinių tautų teisę išsaugoti, atgaivinti ir propaguoti savo kalbas ir atsižvelgti į kalbų įvairovę,
- Tarptautinė gimtosios kalbos diena, kurios tikslas – išsaugoti kalbų įvairovę ir skatinti daugiakalbį švietimą gimtąja kalba.

Visais projektais, programomis, veiksmais, konferencijomis ir pristatymais siekiama didinti socialinės įvairovės suvokimą ir skatinti daugiakalbystę. Kiekvienoje šalyje narėje Europos švietimo politikos elementus įgyvendina švietimo ir kultūros ministerijų biurai. Kasmet rengiamos naujos mokymo programos ir vadovėliai. Siekiant užtikrinti bendrą nuoseklumą, mokymo programos ir mokymo planai rengiami įvairiems mokyklinio ugdymo aspektams: bendriesiems tikslams,



Funded by the
European Union



konkreiems tikslams ir (arba) gebėjimams, mokymo turiniui, metodams ir veikloms, medžiagai ir ištekliams, mokytojų vaidmeniui, bendradarbiavimui ir vertinimui. Atitinkami sprendimai priimami įvairiais lygmenimis, o socialinį kontekstą ir atitinkamų kalbų statusą reikia atidžiai analizuoti individualiai (Europos Taryba, 2016 m.).

Atskirų švietimo įstaigų lygmeniu (mezo- ir mikrolygmuo) pedagogai skatinami dalyvauti mainuose tarp šalių, dirbti su mokytojais iš užsienio, dalyvauti Europos Tarybos organizuojamuose sklaidos ir mokymo renginiuose (www.coe.int/lang-CEFR), Europos Sąjungos organizuojamuose konkursuose, kuriuos rengia Europos Taryba (t. y. Europos kalbų ženklas), ir dirbti su Europos kalbų portfeliu (ELP), kuris padeda ugdyti besimokančiųjų savarankiškumą (nanolygmuo), daugiakalbystę ir tarpkultūrinį sąmoningumą.

Tačiau net ir tose šalyse, kurios turi daug patirties, susijusios su kalbiškai įvairiomis klasėmis, požiūris keičiasi lėtai, nes vyriausybės nenori pripažinti, kad reikia pritaikyti mokymo programas.

Daugiakalbis mokymas įvairiuose švietimo sistemos lygmenyse:

- **Tarptautinis (SUPRA)** – tarptautinės orientacinės priemonės
- **Nacionalinė sistema (MAKRO)** – studijų planas, mokymo programa, konkretūs strateginiai tikslai, bendrasis pagrindas, mokymo standartai
- **Mokykla, institucija (MEZO)** – mokyklos mokymo programos ar studijų plano pritaikymas, kad atitiktų konkrečios mokyklos profilį
- **Klasė, grupė, mokytojas (MIKRO)** – naudojamas vadovėlis, ištekliai
- **Individas (NANO)** – individuali mokymosi patirtis, asmeninis (savarankiškas) tobulėjimas visą gyvenimą

Based on Beacco and Byram (2016).

Literatūra

Beacco, J.C., & Byram, M. (2016). *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Council of Europe.

Common European Framework of Reference for Languages. Council of Europe (2001). Cambridge: Cambridge University Press.

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment.

Companion volume with new descriptors. Council of Europe (2020). <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>

Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures: Competences and resources. (2007). CELV, Graz. <https://www.ecml.at/Portals/1/documents/ECMI-resources/CARAP-EN.pdf> [retrieved on: 14 02 2023]

White Paper on Intercultural Dialogue “Living Together as Equals in Dignity”, Strasbourg: Committee of Ministers, Council of Europe.

https://www.coe.int/t/dg4/intercultural/source/white%20paper_final_revised_en.pdf [retrieved on: 14 02 2023]

Asmeniniai iššūkiai: žinios, įgūdžiai, nuostatos, ir vertybės

(D. Pundziuvienė, V. Misevičiūtė)



Funded by the
European Union



Vienas didžiausių individualių daugiakalbio mokymo iššūkių gali būti tai, kad paprastai kiekvienas besimokantysis į klasę ateina ne tik su skirtingu kalbos, kuria mokomasi, mokėjimo lygiu, bet ir su skirtingu daugiakalbiu repertuaru. Studentams gali būti sunku sujungti kiekvienos kalbos žinias į darnią visumą, nes tam reikia tam tikro supratimo, kaip kalbos yra susijusios ir kaip jas galima veiksmingai vartoti kartu. Kiekvieno besimokančiojo individualių poreikių įvertinimas ir mokymo pritaikymas visos klasės poreikiams tikriausiai yra individualus mokytojo iššūkis. Atsižvelgdama į tai, Galante (2020) pristato savo tyrimą, kuriame nagrinėja vertimo į kitas kalbas metodo įgyvendinimą anglų kalbos programoje ir atskleidžia, kad visas studentų kalbinis repertuaras buvo naudojamas tik teoriškai, nes jie daugiausia rėmėsi savo L1 (Galante, 2020). Be to, svarbu pastebėti, kad, siekiant padėti besimokantiems ir mokytojams spręsti individualius iššūkius, nacionalinė švietimo sistema turėtų remti ir skatinti daugiakalbį mokymą mokyklose ir universitetuose: „Todėl esamas iššūkis – pasiūlyti daugiakalbę mokyklinę sistemą, kuri remtų visų studentų įtrauktį ir kurioje jie galėtų visapusiškai plėtoti savo kalbinį, pažintinį ir emocinį potencialą“ (Herzog-Punzenberger ir kt., 2017).

Daugiakalbis mokymas gali kelti nemažai iššūkių besimokantiems:

ŽINIOS

Žodynas: Kai kalbama keliomis kalbomis, besimokantieji gali susidurti su sunkumais įsimenant kiekvienos kalbos žodyną, ypač jei kalbos yra gana skirtingos. Jiems gali būti sunku persijungti iš vienos kalbos į kitą ir jie gali painioti žodžius ar reikšmes.

Gramatika ir registras: Įvairiose kalbose galioja skirtingos gramatikos taisyklės, kurios gali būti painios besimokantiems. Jie gali painioti sakinių struktūras, žodžių tvarką, registrą, veiksmažodžių laikus ir kitas gramatines sąvokas keliose kalbose.

Kultūriniai skirtumai: Kalba ir kultūra yra glaudžiai susijusios, todėl besimokantiems gali būti sunku suprasti kultūrinius niuansus kalbose, vartojamose mokymo proceso metu. Tai gali būti ypač sudėtinga, jei besimokantysis nėra susipažinęs su kultūra, susijusia su tam tikra vartojama kalba.

Tarpkultūrinis bendravimas: Įvairiose šalyse galioja skirtingos bendravimo taisyklės, tiek verbalinės, tiek neverbalinės. Bendravimas pagal daugelį tarpkultūrinių taisyklių gali supainioti besimokančiuosius, nes kai kurios sąvokos yra visiškos priešingybės. Žinoti skirtumus gali būti dar sunkiau nei nežinoti, ką daryti.

ĮGŪDŽIAI

Kalbų integracija: Studentams gali būti sunku integruoti kiekvienos kalbos žinias į darnią visumą. Tam reikia suprasti, kaip kalbos yra susijusios ir kaip jas galima veiksmingai vartoti kartu.

Kalbų painiojimas: Dėl daugiakalbio mokymo besimokantieji kartais gali supainioti panašius žodžius ar struktūras skirtingose kalbose. Pavyzdžiui, kalbėdamas ar rašydamas besimokantysis gali supainioti kelių skirtingų kalbų žodžius ar sintaksę.

Kognityviniai įgūdžiai: Daugiakalbis mokymas gali būti sunkesnis studentui, nes besimokantieji turi persijungti iš vienos kalbos sistemos į kitą. Tai gali būti ypač sudėtinga besimokantiems, turintiems prastus vertimo iš vienos kalbos į kitą įgūdžius.





Kognityvinis apdorojimas: Daugiakalbių sąvokų atveju tikimasi kultūriškai skirtingų kognityvinių rezultatų. Gali būti painu suprasti, ko mokytojai reikalauja ir ką pripažįsta, nes egzistuoja skirtingi žinių konstravimo būdai ir skirtingi kognityviai priimtini rezultatai.

NUOSTATOS IR VERTYBĖS

Laikas ir pastangos: Daugiakalbis mokymas gali pareikalauti nemažai papildomo laiko ir pastangų tiek iš mokytojo, tiek iš besimokančiojo.

Požiūris: Tačiau praktikoje besimokantiesiems gali būti sunku suprasti savo poziciją ir įveikti skirtumus, kurie yra netikėti arba prieštarauja visuomenės ir (arba) kultūros įsitikinimams. Nepatogumo pripažinimas ir įveikimas užtrunka ir turi įtakos žmogaus nuostatoms.

Vertybės: Daugiakalbio mokymo metu gali tapti neaišku, kas yra tinkamas ir geras rezultatas. Tai gali sukelti daug painiavos besimokantiesiems.

Literatūra

- Galante, A. (2020). Pedagogical translanguaging in a multilingual English program in Canada: Student and teacher perspectives of challenges. *System Journal*, 92.
<https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102274>
- Herzog-Punzenberger, B., Le Pichon-Vorstman, E., & Siarova, H. (2017). 'Multilingual Education in the Light of Diversity: Lessons Learned', *NESET II report*, Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi: 10.2766/71255.





4 skyrius Nuostatos ir vertybės





Atviras, įtraukus, tarpkultūrinis mokymas

(K. Peeters)

Jei norime, kad universitetai būtų iš tiesų įvairūs, įtraukūs ir tarptautiniai, kartu skatinantys vietas ir regiono dalyvavimą ir poveikį, labai svarbu sukurti daugiakalbes ir daugiakultūres mokymo ir mokymosi erdves (IntlUni, 2015 m.) aukštosiose mokyklose. Pagrindinė universitetų misija – rengti būsimas piliečių kartas sėkmingam profesiniam ir asmeniniam gyvenimui mūsų daugiakultūre visuomenėje. To neįmanoma padaryti neugdant pagrindinių (europinių) vertybių, tokių kaip įvairovė, įtrauktis ir demokratinis dalyvavimas visuomenėje, ir svarbiausių gebėjimų, pavyzdžiui, daugiakalbystės kompetencijos (ES Taryba, 2018, 2019). Todėl atviras, įtraukus, tarpkultūrinis mokymas reiškia visų žmonių, esančių vis labiau tarptautinėje klasėje, įtraukimą ir visų kalbų, susijusių su mūsų universitetų mokymo programų ir atskirų kursų didaktiniais tikslais ir mokymosi rezultatais, įtraukimą. Atvirumas kitoms klasėje esančioms kalboms ir kultūroms, ko gero, yra pagrindinė vertybė, kuri palaiko bet kokius bandymus integruoti daugiakalbį požiūrį į kalbų mokymą ir mokymąsi, laikomą komandiniu darbu (žr., pavyzdžiui, Luring et al. 2021 apie teigiamą kalbinio ir kultūrinio atvirumo poveikį tarptautinių tyrėjų komandų veiklos rezultatams). Atvirumas tarpkultūriniame mokyme reiškia, kad reikia kvestionuoti kai kurias labiausiai paplitusias praktikas, savo vertybes ir išankstines nuostatas, todėl atviras ir kultūriškai jautrus požiūris į kalbinę ir kultūrinę įvairovę reiškia Klausymąsi, Efektyvų bendravimą, Dviprasmiškumo vengimą, Pagarbą skirtumams ir Jokio vertinimo (L-E-A-R-N, Rubicondo 2021, p. 38). Atvirumas yra labai svarbus, nes jis atsveria geranoriškų, tačiau žalingų stereotipų apie „kitus“ kūrimo būdų riziką (Page, 2021). Kaip teigiama Europos bendrųjų metmenų mokymosi ir mokymo standartų rinkinio (2020, p. 123-128) lydimajame tome, tarpkultūrinis mokymas, kaip kultūrologiškai jautri praktika, reiškia su daugiakalbiu mokymusi ir mokymu susijusias švietimo vertybes, kurios padeda kurti daugiakultūrę mokymosi erdvę, atvirą skirtingoms sociokultūrinėms ir sociolingvistinėms praktikoms, įsitikinimams, konvencijoms ir perspektyvoms. Tai reiškia, kad mokytojai pripažįsta galimas tarpkultūrines problemas, puoselėja pagrindines tarpkultūrines nuostatas, tokias kaip pagarba, atvirumas ir smalsumas, rezervuotai vertina ir išsklaido klaidingas išankstines nuostatas apie kitas kultūras (Byram, 2009; Awad ir kt. 2023), vertina lygybę ir socialinį teisingumą, kultūrinę įvairovę, žmogaus orumą ir žmogaus teises. Atviras, įtraukus, tarpkultūrinis mokymas atspindi mokytojų nuostatas ir vertybes, perduodamas jas studentams, kurie mokosi atpažinti bendravimo konvencijas ir jų poveikį diskurso procesams, paaiškinti savo kultūriniu požiūriu specifinių nuomonių, praktikų, įsitikinimų ir vertybių interpretaciją, nurodyti savo ir kitų kultūrų panašumus ir skirtumus, su empatija domėtis kito žmogaus požiūriu ir mąstymo bei jausmų būdais. Atviras, įtraukiantis, tarpkultūrinis mokymas sukuria pozityvią ir palankią aplinką, priima žmones, rodo susidomėjimą ir pagarbą, klausinėja apie sociokultūrines ir sociolingvistines praktikas ir įsitikinimus. Naudingų pavyzdžių ir pagrindinių taisyklių, kaip mokytojas gali būti interaktyvus, tarpkultūrinės kompetencijos ugdymo pagalbininkas, rasite Rubicondo (2019, p. 28-41). Tarpkultūrinis mokymas ugdo svarbius minkštuosius įgūdžius, tokius kaip komandinis darbas, gebėjimas spręsti konfliktus, bendras prasmės kūrimas ir tarpusavio vertinimo skatinimas. Be to, daugiakalbėje, daugiakultūrinėje mokymo ir mokymosi erdvėje studentai mokosi kartu su mokytoju saugioje ir padrąsinančioje aplinkoje, jaučiasi labiau motyvuoti ir mažiau varžomi vartoti užsienio kalbą.





Literatūra

- Awad, H., Peeraer, J. & Peeters, K. (2023) CLAIM-tool, An educational tool for the development and assessment of intercultural competences. <https://claim.flw.uantwerpen.be/>
- Bennett, M. (2004). Becoming interculturally competent. In J. Wurzel. (Ed.), *Toward multiculturalism. A reader in multicultural education* (pp. 62-77). Newton, MA: Intercultural Resource.
- Byram M. et al. (2009). *Multicultural societies, pluricultural people and the project of intercultural education*. Council of Europe, Language Policy Division, Strasbourg.
<https://rm.coe.int/multicultural-societies-pluricultural-people-and-the-project-of-interc/16805a223c>
- Council of the European Union (2018). Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning. education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/key-competences.
- . (2019). Council Recommendation of 22 May 2019 on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages. *European Journal of Language Policy* 11(1), 129–137, also available at eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2019.189.01.0015.01. ENG.
- Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion volume (CEFR)*. Council of Europe Publishing, Strasbourg.
<https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>.
- Deardorff, D. (Ed.). (2019). *The SAGE handbook of intercultural competence*. Sage.
- Grin F. (dir.) (2018). *MIME Vademecum, Mobility and Inclusion in Multilingual Europe*.
<https://www.mime-project.org/vademecum/>.
- IntlUni. (2015). *The challenges of the multilingual and multicultural learning space in the International University*. Erasmus Academic Network, 2012-2015, www.intluni.eu.
- Lauring, J., Butler, C.L., Paunova, M., & Uman, T. (2021). Openness towards language differences and cultural differences in multicultural teams: How do they interact? *European Journal of International Management*. <https://doi.org/10.1504/EJIM.2021.10035139>.
- Page, C. (2021). *Foundations of Intercultural Teaching*. Kwantlen Polytechnic University.
<https://kpu.pressbooks.pub/foundationsofinterculturalteaching/>
- Rubicondo, K. (2021). *Intercultural competence. Trainers manual*. https://www.ballarat.vic.gov.au/sites/default/files/2021-04/COB%20IC%20Trainers%20Manual_FA_SMALL.pdf

Ekologinis požiūris į kalbų mokymą, kalbai jautrus mokymas

(N. Mačianskienė & V. Bijeikienė)

Kalbos ekologiją 1971 m. amerikiečių lingvistas Einar Haugen pirmą kartą apibrėžė kaip „bet kurios kalbos ir jos aplinkos sąveikos tyrimą“ (Haugen, 1972, 325), perimdamas šį terminą iš biologijos srities. Aplinką E. Haugen suprato kaip visuomenę, kuri naudoja kalbą kaip savo kodą; jis manė, kad kalba egzistuoja tik mūsų galvose ir funkcionuoja, kai sąveikaujame su kitais socialinėje ir gamtinėje aplinkoje, pateikdamas „holistinę, daugialypę ir dinamišką perspektyvą“ (Eliasson, 2015, 78). Šiais laikais ekologijos sąvoka įgavo platesnę reikšmę dėl migracijos, taršos ir kitų globalių problemų, su kuriomis susiduria visuomenės. Kalbos samprata taip pat pasikeitė, apimdama platesnius, gilesnius ir įvairesnius su visuomenės ir kalbos kaita susijusius klausimus: vienų kalbų dominavimą kitų atžvilgiu, marginalizaciją, grėsmę, kalbų žmogaus teises, kalbų mirtį, kalbų gaivinimą ir atgaivinimą ir kt.





Ekologinis požiūris į kalbų mokymą grindžiamas Haugen požiūriu į kalbas, pagal kurį kalba laikoma sudėtinga ir dinamiška sistema, o kalbų mokymasis – aktyviu dalyvaujančiu procesu, kuriam įtaką daro besimokančiojo asmeninė, kultūrinė ir socialinė aplinka, jis veikia savarankiškai ir taiko savo mokymosi strategijas. Todėl mokytojų atsakomybė – sudaryti besimokantiems galimybes tyrinėti kalbą, atrasti ją per įvairias veiklas ir užduotis. Rhalmi (2010) pateikia šiuos ekologinio požiūrio į kalbų mokymą principus:

- Pripažinti besimokančiųjų ir jų aplinkos įvairovę;
- Pritaikyti mokymą prie besimokančiųjų poreikių ir pageidavimų;
- Užtikrinti besimokančiųjų tarpusavio sąveiką realioje prasmingoje veikloje;
- (4) Pripažinti, kad besimokančiųjų kalbų mokėjimas atsiras, jei jiems bus sudarytos galimybės tyrinėti ir atrasti kalbas per įvairias veiklas ir užduotis.

Siekiant užtikrinti šių principų taikymą praktikoje, ekologinės kalbos mokymas bus kontekstualizuotas (pagrįstas besimokančiųjų patirtimi ir paremtas įvairios autentiškos medžiagos naudojimu), individualizuotas (besimokantiems suteikiama galimybė rinktis temas, užduotis ir t. t.), jie dirbs savarankiškai (kontroliuos savo mokymąsi, turės galimybę reflektuoti ir save vertinti) ir naudos įvairias mokymosi strategijas (Rhalmi, 2010), įgalinančias mokyti ir vartoti kalbą realiose gyvenimo situacijose.

Taigi galime daryti išvadą, kad ekologinis požiūris į kalbų mokymąsi ir mokymąsi yra holistinis požiūris, kuriuo vertinami, gerbiami, remiami ir sudaromos galimybės įtraukti ir ugdyti visus besimokančiuosius, neatsižvelgiant į jų kultūrinę ir kalbinę įvairovę, t. y. toks mokymas ir mokymasis yra lingvistiškai orientuotas arba jautrus. BEKM Lydinčiajame dokumente aiškiai skatinamas į veiksmą orientuotą požiūris (2020, 29), kuris visiškai atitinka Piccardo ir North (2019) nurodytus ekologinio kalbos mokymo principus.

Europos veiksmo tyrimų projekte „Linguistically Sensitive Teaching in All Classrooms (LISTIAC)“ išsamiai išnagrinėta ir plačiai propaguojama kalbai jautraus mokymo koncepcija. Projekto partnerių siūlomas KJM apibrėžimas remiasi daugiakalbės kompetencijos konceptualizacija, pateikta BEKM Lydinčiajame dokumente (2018). Būtent, KJM suprantamas kaip mokytojo gebėjimas panaudoti ir skatinti studentų daugiakalbystės kompetenciją visoje mokykloje, kur daugiakalbystės kompetencija reiškia „gebėjimą lanksčiai naudotis tarpusavyje susijusiu, nevienodu daugiakalbiu repertuaru“ (BEKM lydinčiasis dokumentas, 2018, 28). KJM remiasi dvikrypčiu daugiakalbio ugdymo supratimu, kurį pasiūlė Dabartinių Europos kalbų centras, kaip ugdymą daugiakalbystei ir ugdymą per daugiakalbystę, kad kalbų ir kultūrų įvairovė klasėje taptų ir ugdymo praktikos tikslu, ir ištekliais (<https://www.ecml.at/>).

KJM poreikis paprastai aiškinamas principu, kad „visiems ES studentams reikalingi mokytojai, kurie mokėtų kalbėti lingvistiškai jautriai ir gebėtų reaguoti“ (<https://listiac.org/>). Manoma, kad didėjant daugiakalbystei ir daugiakultūriškumui mokymosi erdvėse visuose švietimo etapuose ir cikluose, „kalbinis jautrumas yra tokių esminių sąvokų kaip pasitikėjimas ir pozityvūs socialiniai santykiai ugdymo procese prielaida“ (Bergroth ir Haagensen, 2020). Be to, KJM yra glaudžiai susijęs su kalbine įtrauktimi. Pasak Ituiño Aguirre ir kt. teigimu, KJM reiškia įtraukų ir todėl jautrų elgesį su studentų kalbomis visuose mokymo praktikoje (2021). Todėl KJM didele dalimi sutampa su tuo, kas vadinama „kalbai jautriu mokymu“ (Lucas et. al., 2008) ir „mokymu per daugiakalbystės prizmę“ (Cummins ir Persad, 2014; Mačanskienė ir Bijeikienė, 2021).





Literatūra

- Bergroth, M., & Haagenen, J. (2020). Relationships and linguistically sensitive teaching: Developing teacher practicum at Åbo Akademi University. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11(3).
<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2020/relationships-and-linguistically-sensitive-teaching-developing-teacher-practicum-at-abo-akademi-university>
- Council of Europe. (2020) *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
- Cummins, J. & Persad, R. (2014). Teaching through a multilingual lens: The evolution of EAL policy and practice in Canada. *Education Matters*, 2(1), 3–40.
- Eliasson, S. (2015). The birth of language ecology: interdisciplinary influences in Einar Haugen's "The ecology of language". *Language Sciences*, 50, 78–92.
<https://doi.org/10.1016/j.langsci.2015.03.007>
- Ituñiño Aguirre, L., van der Worp, K., Saragueta, E., Galdos, O., & Gaspar, A. (2021). Linguistically sensitive teaching in a multilingual context: perceptions of pre-service teachers of the Basque autonomous community. *Sustainable Multilingualism*, 18, 45–70.
- Lucas, T., Villegas, A.M., & Freedson, M. (2008). Linguistically responsive teacher education: Preparing classroom teachers to teach English language learners. *Journal of Teacher Education*, 59(4), 361–373. <https://doi.org/10.1177%2F0022487108322110>
- Piccardo, E., & North, B. (2019). *The Action-oriented approach: a dynamic vision of language education*. Bristol: Multilingual Matters.
- Rhalmi, M. (2010). *Explore the ecological approach to language learning and teaching*.
https://www.myenglishpages.com/blog/ecological-approach-to-language-learning/?utm_content=cmp-true

Komandinis mokymas: mokytojai ir besimokantieji kaip partneriai

(M. Wojakowska)

Didėjanti gyventojų migracija ir daugiakalbystė Europos šalyse daro įtaką kalbų svarbai mokyklose, taigi ir visų kalbų bei dalykų mokymui. Labai svarbu nepamiršti mokytojo vaidmens ugdant daugiakalbystės ir tarpkultūrinę kompetenciją. Jis ne tik padeda besimokantiems ugdytis funkcinis gebėjimus, reikalingus tam, kad jie galėtų bendrauti su žmonėmis, priklausančiais kitoms socialinėms grupėms nacionaliniame ir regioniniame kontekste ir kalbančiais ta pačia ar kita kalba, bet ir formuoja juos kaip asmenybes ir kaip aktyvius savo bendruomenės narius.

Mokytojai yra svarbiausia bet kurios mokymo programos įgyvendinimo ir sėkmės sąlyga. Tarpdalykinių požiūrių pagrįstų švietimo projektų neįmanoma įgyvendinti be mokytojų pritarimo ir paramos. Mokymo programų peržiūra, mokymosi tikslų keitimas ir mokomosios medžiagos kūrimas yra svarbios bet kurios mokymo programos reformos dalys, tačiau galiausiai būtent mokytojai yra atsakingi už tai, kad būtų parinkta ir skatinama mokymosi patirtis ir įgyvendinama veikla, kuri būtų prasminga besimokantiems ir leistų jiems pasiekti nustatytus tikslus.



Funded by the
European Union



Pagrindinis daugiakalbio ir tarpkultūrinio ugdymo įtraukimo į mokymo programą tikslas gali būti pagyvinti mokymą. Dėmesys gali būti skiriamas dalykų mokymui ir mokymuisi visą gyvenimą arba dalykų dėstymo būdai. Svarbiausia, kad daugiakalbio ugdymo tikslas – padėti studentams tapti savarankiškais, nepriklausomais besimokančiais. Kad pasiektume šį tikslą, turime sutelkti dėmesį ne į mokymą, o į veiksmingo mokymosi įgalinimą ir skatinti atsakomybės už mokymąsi ir mokymosi apmąstymo sąvokas. Į besimokantįjį orientuotas mokymo metodus ugdo aktyvius studentus, kurie įgyja problemų sprendimo, savarankiško mąstymo ir savarankiško mokymosi įgūdžių.

Nors pati daugiakalbystė laikoma teigiama priemone, atrodo, kad mokytojai ir besimokantieji nežino, kaip ja naudotis. Europos šiuolaikinių kalbų centro 2009 m. lapkričio mėn. atlikto MARILLE tyrimo duomenimis, beveik visi mokytojai (90 proc.) turi tik miglotą supratimą apie kalbų ir kultūrų įvairovės taikymą klasėje. Tuo pat metu 93 proc. sutinka, kad mokymo praktika daugumoje kalbų pamokų turėtų skatinti daugiakalbystę, panašiai atsakė ir besimokantieji. Tai rodo, kad siekiant skatinti daugiakalbystę reikia pokyčių visose švietimo srityse: rengiant mokymo programas ir mokomąją medžiagą, taip pat rengiant mokytojus, organizuojant mokyklų darbą ir galiausiai praktinį mokymą.⁴

Literatūra

Boeckmann, K.-B., Aalto, E., Abel, A., Atanasoska, T., & Lamb, T. (2011). *Promoting plurilingualism – majority language in multilingual settings*. Strasbourg: Council of Europe Publishing (Publications of the European Centre for Modern Languages, Graz)

⁴ Pluralistinėms mokymo koncepcijoms skatinti galima naudoti įvairius internetinius išteklius. Dauguma šių išteklių yra lengvai prieinami pedagogams (žr. <https://carap.ecml.at/Materials/tabid/2313/language/fr-FR/Default.aspx>). Mokytojams ir kitoms suinteresuotosioms šalims taip pat lengvai prieinami kiti mokymo programų reformai skirti ištekliai (žr. <https://tools.ecml.at/matrix/> pagal ECML projektą CEFR QualiMatrix).





Daugiakalbystė kaip pridėtinė vertė mokymui, moksliniams tyrimams ir bendravimui su visuomene

(M.Wojakowska)

Siekiant skatinti daugiakalbystę ir sudaryti sąlygas visiems besimokantiejiems tobulinti visas kalbas, labai svarbu, kad visi besimokantieji būtų mokomi, kaip būti vis labiau daugiakalbės visuomenės dalimi. Jie turi jaustis saugūs ir užtikrinti dėl savo daugiakalbystės, kuriai įtakos turi visos visuomenės požiūris. Jei visi besimokantieji pradės džiaugtis ir domėtis kalbų įvairove savo bendruomenėse, tai sukurs aplinką, kurioje jie galės didžiuotis savo daugiakalbyste. Daugiakalbystė turėtų būti pageidautina visiems ir didinti motyvaciją apskritai daugiau sužinoti apie kalbas ir mokytis daugiau kalbų. Viena iš paskatų ir rezultatų - skirtingų kultūrų, literatūros ir tekstų, diskursų, stilių ir žanrų vertinimas ir mėgavimasis jais.

Taip pat reikia pripažinti, kad daugiakalbystę skatinantis ugdymas apima visus besimokančiuosius ir visus mokomuosius dalykus. Jis turi būti įtraukus, pripažįstant ir plėtojant visų kalbų įgūdžius, atsižvelgiant į įvairius gebėjimus ir kultūrinę aplinką. Daugiakalbystę vertinanti aplinka gali ugdyti pasitikėjimą savimi, pasitenkinimą ir sąmoningumą vartojant įvairias kalbas, o besimokantieji gali išsiugdyti stiprų ir teigiamą savo tapatybės jausmą. Pagarba besimokantiejiems taip pat apima ir jų balsų įtraukimą į jų pačių mokymąsi pasitelkiant pedagogines naujoves, kuriomis siekiama skatinti besimokančiųjų savarankiškumą ir atsakomybę už mokymosi procesus ir rezultatus (Boeckmann ir kt., 2011).

Literatūra

Boeckmann, K.B., Aalto, E., Abel, A., Atanasoska, T., & Lamb, T. (2011). *Promoting plurilingualism - majority language in multilingual settings*, European Centre for Modern Languages of the Council of Europe.
<https://www.ecml.at/Resources/ECMLresources/tabid/277/ID/22/language/en-GB/Default.aspx>



Funded by the
European Union



Išvada: daugiakalbis požiūris į aukštąjį mokslą: labai reikalingas paradigmos pokytis, kuriam būtinas kompetencijų stiprinimas

(M. C. Conceição)

Daugiakalbystė aukštajame moksle reiškia esminę transformaciją ir paradigmos pokytį kalbų mokymo srityje. Šiais metodais pripažįstamas daugiakalbis mūsų globalizuoto pasaulio pobūdis ir teikiama pirmenybė kelių kalbų ir raštingumo įgūdžiams. Kompetencijų ugdymas tampa esminiu veiksmu, įgalinančiu studentus veiksmingai gyventi įvairioje kalbinėje ir kultūrinėje aplinkoje.

Daugiakalbystėje pripažįstama visų besimokančiojo naudojamų kalbų ir jų atmainų, įskaitant L1, vertė ir siekiama jas integruoti į ugdymo ir mokslinių tyrimų patirtį. Taip skatinamas įtraukusis ugdymas, pripažįstant ir vertinant besimokančiųjų kalbinę ir kultūrinę įvairovę. Šie metodai suteikia studentams galimybę priimti savo kalbinę tapatybę ir skatina priklausymo jausmą. Taip pat gerinami studentų bendravimo įgūdžiai, todėl jie gali veiksmingai bendrauti daugiakalbėje ir daugiakultūrinėje aplinkoje tiek akademinio, tiek profesinio požiūriu.

Daugiakalbystės kompetencijos ugdymas parengia studentus globalios darbo rinkos, kurioje daugiakalbystė ir tarpkultūrinis supratimas yra labai vertinami, poreikiams. Absolventai įgyja universalių gebėjimų, kurie leidžia jiems orientuotis įvairiuose profesiniuose kontekstuose ir bendradarbiauti su asmenimis iš skirtingų kalbinių ir kultūrinių aplinkų.



Funded by the
European Union